

Two Narratives of a Single Right: Freedom of the Press in Iran and the United States; A Comparative Study

Mohammad Taha Ghaempanah , PhD student in Communication Sciences, Soore International University, Tehran, Iran, Email: t.ghaempanah@soore.ac.ir

Abstract

The digital age has been accompanied by profound transformations in the field of information and communication technology. These transformations have significantly impacted all aspects of human life, including the media sector. Media, as a powerful tool for shaping public opinion and advancing democracy, plays a central role in modern societies. However, these rapid and extensive changes have brought new challenges for legal systems and increasingly highlighted the need to review and adapt media laws to new conditions.

In the digital age, media laws serve as a legal framework for media activities, playing a vital role in preserving freedom of expression, regulating cyberspace, developing the digital economy, maintaining national security, and ensuring public order. These laws help create a safe and healthy environment for information exchange and the free expression of ideas by defining the rights and obligations of various actors in the media sphere. Additionally, media laws contribute to greater transparency and accountability in the media by regulating the relationships between the government, media, and citizens, and preventing the misuse of media. The rapid evolution of technology and the emergence of digital platforms have created multiple challenges for media laws. Among these challenges are the high speed of technological changes, the definition of abstract issues such as freedom of expression and privacy, conflicts of interest, the globalization of media, and the accountability of online platforms. For instance, artificial intelligence and machine learning have raised new questions regarding the accountability of algorithms and the dissemination of misinformation. Furthermore, determining the boundary between freedom of expression and the dissemination of hate speech or fake news has always been a subject of debate.

To address these challenges, there is a need for comprehensive and collaborative approaches. Some of the most important solutions include: flexibility of laws, international cooperation, engagement with stakeholders, development of media literacy, and the use of regulatory technologies. However, it is essential to ensure that these technologies are designed to respect user privacy.

Research in the field of media laws is particularly important for better understanding the challenges and opportunities present in this area and providing appropriate solutions. By conducting comparative studies on media laws in different countries, one can identify the strengths and weaknesses of domestic laws and take steps to improve them. Additionally, research in this field can contribute to the develop-

ment of legal theories concerning media, strengthen international cooperation, and enhance democracy.

Given the complexities of this era, the formulation and implementation of effective and efficient media laws require special attention and comprehensive collaboration. Comparative analysis of media legal systems can help develop democracy, strengthen human rights, and combat global threats.

In this context, studying and analyzing the legal system governing media in various countries is recognized as a powerful tool for better understanding the role and position of media in diverse societies. In this research, using an analytical-comparative method, and utilizing legal sources, previous studies, and analysis of laws and judicial practices, the similarities and differences in the media legal systems of Iran and the United States have been examined. The main focus is on concepts such as freedom of expression, the right to access information, press responsibility, press offenses, and media regulation. The results indicate that both countries believe in freedom of expression as a fundamental value, but in practice, we observe different limitations and interpretations. Additionally, the structure of media ownership in these two countries shows significant differences: in the U.S., ownership is primarily private and diverse, while in Iran, a significant portion of the media is under the ownership or supervision of the government and state institutions. The research concludes that understanding these differences and similarities is essential for improving media laws in both countries.

Furthermore, the research addresses the contradictions of a country that claims to be the cradle of freedom of expression. American history is filled with examples that show that this country, despite its claims of defending freedom of expression, has in practice suppressed various social movements. From the civil rights movement of African Americans to anti-war protests, we have always witnessed restrictions on freedom of expression. In recent years, student protests against the Gaza war and the “Black Lives Matter” movement have faced harsh police responses. Additionally, the extensive restrictions imposed on social media for political and economic interests highlight the existing contradiction between the claim of freedom of expression and the reality. The reasons for these contradictions include ambiguous definitions of freedom of expression, changing political priorities of governments, new tools of repression, and the conflict between freedom of expression and political interests.

Ultimately, while freedom of expression is a fundamental value, there are many significant limitations to this freedom in practice, and when conflicts arise between this claimed freedom and political interests, it is attacked in the most severe and unjust manner.

Keywords: Freedom of Expression, Iran and the United States, Comparative Study, Legal Systems, Media and Law.

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در ایران و آمریکا؛ مطالعه‌ای تطبیقی

محمد طاها قائم پناه^۱

چکیده

رسانه‌ها به عنوان رکن اصلی جوامع مدرن، نقش محوری در شکل‌دهی افکار عمومی، نظارت بر عملکرد دولت‌ها و گسترش اطلاعات ایفا می‌کنند. با پیشرفت فناوری و ظهور رسانه‌های جدید در عصر دیجیتال، اهمیت و تأثیرگذاری رسانه‌ها بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی بیش‌ازپیش آشکار شده است. در این راستا، مطالعه و تحلیل نظام حقوقی حاکم بر رسانه‌ها در کشورهای مختلف، به عنوان ابزاری قدرتمند برای درک بهتر نقش و جایگاه رسانه‌ها در جوامع گوناگون، شناخته می‌شود. در این پژوهش با استفاده از روش تحلیلی- تطبیقی، با بهره‌گیری از منابع حقوقی، تحقیقات پیشین و تحلیل قوانین و رویه‌های قضایی، شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود در نظام حقوقی رسانه‌ای ایران و آمریکا بررسی شده است. تمرکز اصلی بر مفاهیمی مانند آزادی بیان، حق دسترسی به اطلاعات، مسئولیت مطبوعات، جرائم مطبوعاتی و نظارت بر رسانه‌ها است. نتایج نشان می‌دهد هر دو کشور به آزادی بیان به‌عنوان ارزشی اساسی باور دارند، اما در اجرا، محدودیت‌ها و تفسیرهای متفاوتی را شاهد هستیم. همچنین، ساختار مالکیت رسانه‌ها در این دو کشور تفاوت‌های چشمگیری دارد: در آمریکا، مالکیت عمدتاً خصوصی و متنوع است، در حالی که در ایران، بخش قابل‌توجهی از رسانه‌ها تحت مالکیت یا نظارت دولت و نهادهای دولتی قرار دارند. پژوهش نتیجه می‌گیرد که درک این تفاوت‌ها و شباهت‌ها برای بهبود قوانین رسانه‌ای در هر دو کشور ضروری است.

واژگان کلیدی

آزادی بیان، ایران و آمریکا، مقایسه تطبیقی، نظام‌های حقوقی، سیاست رسانه‌ای.

مقدمه

در عصر دیجیتال، با گسترش سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات، رسانه‌ها متحول شده‌اند و نقش بی‌بدیلی در شکل‌دهی افکار عمومی، پیشبرد دموکراسی و توسعه اقتصادی ایفا می‌کنند. با این حال، این تحولات چالش‌های جدیدی را نیز برای نظام‌های حقوقی به همراه داشته است که لزوم بررسی نقش قوانین رسانه در عصر دیجیتال و اهمیت آن را در تنظیم روابط بین دولت، رسانه‌ها و شهروندان را دوچندان کرده است.

ادغام کانال‌های دیجیتال نیاز به ارزیابی مجدد قوانین رسانه‌ای موجود برای رسیدگی به چالش‌های منحصر به فرد ایجاد شده توسط پلتفرم‌های دیجیتال، از جمله مسائل مربوط به توزیع محتوا و حقوق مالکیت معنوی دارد (Reed, 2022).

۱-۱. اهمیت قوانین رسانه در عصر دیجیتال

قوانین رسانه در عصر دیجیتال به دلیل تکامل سریع فناوری و پیچیدگی‌هایی که برای ارتباطات و انتشار اطلاعات ایجاد می‌کند، به‌طور فزاینده‌ای حیاتی هستند. مفهوم سواد حقوقی رسانه‌ای به عنوان یک شایستگی حیاتی ظاهر می‌شود و افراد را قادر می‌سازد تا به‌طور مؤثر در فضای قانونی حرکت کنند در حالی که با رسانه‌ها در محیط‌های آنلاین و آفلاین درگیر هستند (Donskikh, 2023).

- حفاظت از آزادی بیان: قوانین رسانه‌ای باید آزادی بیان و حق دسترسی به اطلاعات را تضمین کنند و از سوءاستفاده و انتشار اخبار کذب جلوگیری کنند.
- تنظیم فضای مجازی: با توجه به رشد رسانه‌های اجتماعی، نیاز به قوانین مشخص برای حفاظت از داده‌های شخصی، مقابله با محتوای نفرت‌انگیز و مسئولیت‌پذیری پلتفرم‌ها احساس می‌شود.
- توسعه اقتصاد دیجیتال: قوانین مناسب می‌توانند به رشد اقتصاد دیجیتال، جذب سرمایه‌گذاران و حمایت از نوآوری کمک کنند.
- حفظ امنیت ملی: قوانین رسانه‌ای باید امنیت ملی را تأمین کنند و از سوءاستفاده رسانه‌ها برای اهداف خصمانه جلوگیری کنند.
- حفظ نظم عمومی: این قوانین باید از نظم عمومی و اخلاقیات جامعه محافظت کنند و از انتشار مطالب خلاف قانون جلوگیری کنند.

۱-۲. چالش‌های قوانین رسانه در عصر دیجیتال

چالش‌های قوانین رسانه‌ای در عصر دیجیتال چندوجهی است که عمدتاً از تکامل سریع پلتفرم‌های دیجیتال و پیچیدگی‌هایی که معرفی می‌کنند ناشی می‌شود. چارچوب‌های قانونی موجود اغلب از پیشرفت‌های فناوریانه عقب می‌مانند که منجر به شکاف‌هایی در مقررات می‌شود که در رسیدگی به مسائلی مانند اطلاعات نادرست، نقض حق نسخه‌برداری و نقض حریم خصوصی ناکام هستند (Syahriar et al., 2024) (Sony & Chopra, 2024) (Sharma & Rani Jat, 2023).

- سرعت بالای تغییرات فناوری: فناوری‌های جدید به سرعت در حال تحول هستند و قوانین موجود ممکن است نتوانند به سرعت با این تغییرات تطبیق یابند.
- تعریف مباحث انتزاعی: مفاهیمی چون آزادی بیان و حریم خصوصی تعاریف مختلفی دارند و تفسیر و اجرای آن‌ها چالش‌برانگیز است.
- تعارض منافع: منافع مختلف مانند آزادی بیان، حفاظت از حریم خصوصی و امنیت ملی ممکن است با یکدیگر در تعارض باشند و تنظیم قوانین برای مدیریت این تعارضات دشوار است.
- جهانی شدن رسانه‌ها: رسانه‌ها دیگر محدود به مرزهای جغرافیایی نیستند و قوانین یک کشور ممکن است بر محتوای تولیدشده در خارج از مرزهای آن تأثیرگذار نباشند.

۱-۲-۱. راهکارهای مقابله با چالش‌ها

- انعطاف‌پذیری قوانین: قوانین رسانه‌ای باید به گونه‌ای طراحی شوند که بتوانند به راحتی با تغییرات فناوری تطبیق پیدا کنند.
- همکاری بین‌المللی: برای مقابله با چالش‌های جهانی، همکاری بین‌المللی در حوزه تنظیم مقررات رسانه‌ای ضروری است.
- تعامل با ذینفعان: در فرایند تدوین و اصلاح قوانین رسانه‌ای، باید از نظرات و دیدگاه‌های همه ذینفعان از جمله دولت، رسانه‌ها، جامعه مدنی و بخش خصوصی استفاده شود.
- توسعه سواد رسانه‌ای: افزایش آگاهی مردم نسبت به رسانه‌ها و نحوه ارزیابی اطلاعات، می‌تواند به ارتقای کیفیت محتوا و کاهش تأثیر اخبار جعلی کمک کند.

۱-۳. برخی از ابعاد مهم در مقایسه نظام‌های حقوقی رسانه‌ها

- آزادی بیان و محدودیت‌های آن: بررسی میزان آزادی بیان در کشورهای مختلف و

- عوامل مؤثر بر آن.
- نقش دولت در تنظیم رسانه‌ها: بررسی میزان دخالت دولت در امور رسانه‌ها و روش‌های نظارت بر آن‌ها.
- مالکیت رسانه‌ها: بررسی ساختار مالکیت رسانه‌ها در کشورهای مختلف و تأثیر آن بر تنوع آرا و نظرات.
- مسئولیت مطبوعات: بررسی مسئولیت‌های حقوقی رسانه‌ها در قبال انتشار اخبار و اطلاعات نادرست یا توهین‌آمیز.
- حفاظت از حریم خصوصی: بررسی قوانین حفاظت از حریم خصوصی در فضای مجازی و رسانه‌های اجتماعی.
- حق دسترسی به اطلاعات: بررسی حق شهروندان برای دسترسی به اطلاعات و شفافیت در فعالیت‌های دولت.

۴-۱. نوآوری‌های پژوهش

- توجه به تطبیق تاریخی: در این پژوهش، به تحولات تاریخی قوانین مطبوعات در هر دو کشور توجه شده و تلاش شده است تا تأثیر این تحولات بر وضعیت کنونی قوانین بررسی شود.
 - بررسی جامع منابع حقوقی: در این پژوهش، به‌طور جامع به بررسی منابع حقوقی مرتبط با مطبوعات در هر دو کشور پرداخته شده است.
 - توجه به رویه‌های قضایی: علاوه بر بررسی قوانین نوشته شده، به رویه‌های قضایی و آرای دادگاه‌ها در هر دو کشور نیز توجه شده است.
 - استفاده از روش‌های تحلیل تطبیقی: در این پژوهش، از روش‌های تحلیل تطبیقی برای مقایسه قوانین و رویه‌های قضایی دو کشور استفاده شده است.
- هدف اصلی این پژوهش، بررسی تطبیقی قوانین مطبوعات در ایران و آمریکا به عنوان دو نظام حقوقی با رویکردهای متفاوت نسبت به آزادی بیان و نقش رسانه‌ها است. در این پژوهش، با تکیه بر منابع حقوقی، پژوهش‌های پیشین و تحلیل تطبیقی قوانین و رویه‌های قضایی دو کشور، به بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود در نظام حقوقی رسانه‌های ایران و آمریکا پرداخته شده است.

اهمیت و ضرورت پژوهش

۱-۱. اهمیت پژوهش

تردیدی نیست که قوانین رسانه‌ای نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی فضای رسانه‌ای و حفاظت از حقوق و آزادی‌های شهروندان ایفا می‌کنند. با توجه به پیچیدگی‌های عصر دیجیتال، تدوین و اجرای قوانین رسانه‌ای کارآمد و مؤثر، نیازمند توجه ویژه و همکاری همه‌جانبه است. در این راستا و با پیشرفت روزافزون فناوری و ظهور رسانه‌های جدید، مطالعه و تحلیل نظام حقوقی حاکم بر رسانه‌ها در کشورهای مختلف دنیا، می‌تواند ابزاری بسیار قدرتمند برای درک بهتر نقش و جایگاه رسانه‌ها در جوامع مختلف با سبک‌های مختلف حکمرانی، باشد. همچنین با وجود چالش‌های موجود، این مقایسه می‌تواند به توسعه دموکراسی، تقویت حقوق بشر و مقابله با تهدیدات جهانی کمک کند.

۱-۲. ضرورت پژوهش

مقایسه تطبیقی نظام‌های حقوقی رسانه‌ها، امکان بررسی تفاوت‌ها و شباهت‌های رویکردهای مختلف کشورها نسبت به آزادی بیان، حق دسترسی به اطلاعات، مسئولیت مطبوعات و نظارت بر رسانه‌ها را فراهم می‌آورد. این مقایسه، به دلایل زیر از ضرورت ویژه‌ای برخوردار است:

- توسعه نظریه‌های حقوقی: مقایسه قوانین و رویه‌های قضایی مختلف به درک عمیق‌تر از مفاهیم حقوقی بنیادین در حوزه رسانه کمک می‌کند و نظریه‌های حقوقی را توسعه می‌دهد.
- بهبود قوانین داخلی: بررسی قوانین سایر کشورها نقاط ضعف و قوت قوانین داخلی را شناسایی کرده و پیشنهادهای برای بهبود آنها ارائه می‌دهد.
- تقویت همکاری‌های بین‌المللی: مقایسه نظام‌های حقوقی مختلف به فهم مشترک از چالش‌های رسانه و راهکارهای مقابله با آنها کمک می‌کند و همکاری‌های بین‌المللی را تقویت می‌کند.
- توسعه دموکراسی و حقوق بشر: آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات از ارکان اصلی دموکراسی هستند و بررسی قوانین رسانه در کشورهای مختلف به تقویت حقوق بشر و دموکراسی کمک می‌کند.
- مقابله با تهدیدات جهانی: در عصر جهانی شدن، رسانه‌ها نقش مهمی در شکل‌دهی افکار عمومی و مقابله با تهدیدات جهانی مانند تروریسم و افراط‌گرایی دارند. با

بررسی قوانین رسانه در کشورهای مختلف، می‌توان به راهکارهای مؤثری برای مقابله با این تهدیدات دست یافت.

- توسعه فناوری‌های نوین: با ظهور فناوری‌های نوین مانند اینترنت و رسانه‌های اجتماعی، قوانین رسانه‌ای با چالش‌های جدیدی مواجه شده‌اند. مقایسه قوانین مختلف به شناسایی بهترین شیوه‌ها برای تنظیم این فناوری‌ها کمک می‌کند.

مروری بر ادبیات پژوهش

باتوجه به منابع و داده‌های در دسترس پژوهشگر، اثری یافت نشده است که با چارچوب و ساختار این پژوهش در دو بخش گردآوری قوانین رسانه‌ای جمهوری اسلامی ایران و آمریکا و همچنین تطبیق حقوق مطبوعات این دو کشور به طور همزمان، نگاشته شده باشد. تلاش‌ها و امعان نظر محققان در این راستا، منجر به انجام پژوهش‌ها و تالیف‌های ذیل شده است؛ در بخش اول جزئیات پیشینه تحقیقات انجام شده در این زمینه ارائه و در بخش دوم تحلیل منابع و شیوه تأثیر آنها بر پژوهش حاضر نگاشته شده است:

محمد سرشار (۱۳۹۱) در کتاب «حقوق مطبوعات در جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا» به بررسی تطبیقی آزادی‌ها، امتیازات، محدودیت‌ها، جرائم، کیفرها و نظام دادرسی دو کشور می‌پردازد. او معتقد است که مطبوعات به عنوان رکن چهارم دموکراسی همواره در چالش‌های افکار عمومی و پاسخگویی مسئولان نقش مهمی داشته‌اند. با وجود پیشرفت‌های فناوری، نقش رسانه‌ها در اطلاع‌رسانی کاهش نیافته است. سرشار همچنین بر اهمیت مطالعه تجربیات آمریکا به عنوان قدرت رسانه‌ای جهان تأکید می‌کند تا نقاط قوت و ضعف نگاه غربی به حقوق مطبوعات را بشناسیم و به نظام حقوقی مطلوب در ایران نزدیک‌تر شویم.

دکتر رحمان سعیدی (۱۳۹۱) در کتاب «حقوق بین الملل تطبیقی ارتباطات» به بررسی قوانین و مقررات رسانه‌های گروهی پرداخته و هدف او شناخت نظام‌های حقوقی ارتباطات از طریق مطالعه مقایسه‌ای نمونه‌های جهانی است. وی به پرسش‌های اساسی درباره بهترین شیوه نظارت بر فعالیت‌های رسانه‌ای و دفاع از حقوق مردم در برابر تجاوزات دولت‌ها پاسخ می‌دهد. کتاب شامل سه بخش است: بررسی نظام حقوقی کشورهای سوسیالیستی، شرح نظام حقوقی ارتباطات در ایالات متحده و آمریکای لاتین و تحلیل نظام‌های مختلط در اروپا، کشورهای جهان سوم و ایران. کتاب «اصول اساسی حقوق رسانه‌ها در نظام حقوقی ایالات متحده آمریکا» عنوان

کتابی است که جنیل بلماز و وین اوربک به رشته تحریر درآورده‌اند و توسط سرکار خانم دکتر هدی غفاری و آقای فرزاد باباخانی (۱۳۹۵) ترجمه شده‌است. طبق نظر مولفان این اثر، نظام حقوقی حاکم بر رسانه‌ها در ایالات متحده آمریکا بر محوریت اصل آزادی بیان و نگرش خاصی که در این نظام حقوقی نسبت به این حق طبیعی وجود دارد قابل انکار نیست. آزادی بیان نه صرفاً شامل آزادی در گفتار و نوشتار، بلکه شامل هر نوع رفتاری است که حامل پیامی باشد. بر اساس این نگرش، آزادی بیان شامل هر طریقه‌ای است که توسط آن انتقال و ابراز عقاید و افکار در قالب‌های گوناگون اعم از دیدگاه‌های سیاسی و اجتماعی و رویکردهای هنری صورت می‌گیرد. منیژه هاشمیان در کتاب «مجموعه قوانین و مقررات رسانه‌ها» (۱۳۹۶) قوانین و مقررات کلیدی مرتبط با هر رسانه را از منابع معتبر و رسمی تهیه نموده و ذیل آن رسانه آورده‌است. در واقع هدف از این اثر، انتشار مجموعه قوانین و مقررات ناظر بر حوزه ارتباطات جمعی است که در شش بخش (رسانه‌های چاپی و نوشتاری، رادیو و تلویزیون، فضای مجازی، ماهواره، سینما/فیلم/محصولات سمعی و بصری، سایر قوانین و مقررات) گردآوری شده‌است.

باقر انصاری (۱۳۹۰) کتابی با عنوان «حقوق رسانه» به رشته تحریر در آورده‌است. مطالب این کتاب با توجه به تصویب قوانین و مقررات متعدد، بر اساس مصوبات جدید نگارش یافته و به روز است. این کتاب در چهار بخش کلی تدوین شده است: ابتدا مبانی نظری حقوق رسانه مشتمل بر آزادی بیان، آزادی اطلاعات، استقلال رسانه‌ها، تکثرگرایی رسانه‌ای و نظام‌دهی رسانه‌ها، مطرح شده است. در بخش دوم، قواعد و مقررات راه اندازی مؤسسات رسانه‌ای و فعالیت آنها بررسی شده است. در بخش سوم تلاش شده است میان منافع مختلف و متعارض سازش ایجاد شود و مرز محتوای قانونی و مشروع و محتوای موجد مسئولیت، ترسیم شود. در بخش پایانی نیز مسئولیت‌های مدنی و کیفری ناشی از نقض حدود مقرر، مفهوم مسئولیت‌ها در حوزه رسانه و شرایط تحقق آنها و ... آورده شده است.

دکتر امید علی مسعودی و دکتر خاطره اسدی (۱۴۰۳) در پژوهش خود با عنوان «مطالعه تطبیقی حقوق رسانه در پرتو قوانین ایران و کشورهای اسکاندیناوی» به بررسی مقررات رسانه‌ها در کشورهای اسکاندیناوی و مقایسه آن با نظام رسانه‌ای ایران پرداخته‌اند. این پژوهش به ارائه اصول مطلوب محدودیت آزادی رسانه‌ها می‌پردازد و نتایج آن نشان می‌دهد که قوانین نوردیک در کشورهای اسکاندیناوی درک صحیحی از

آزادی رسانه‌ها دارند، در حالی که اسناد داخلی ایران در برخی موارد فراتر از حد لازم عمل کرده و نظام واحدی بر رسانه‌ها حاکم نیست. در نهایت، پیشنهاد شده است که قانونی جامع برای تمام رسانه‌ها تدوین و نقایص موجود رفع شود.

کتاب «حقوق بین الملل ارتباطات سایبر» اثر دکتر رحمان سعیدی (۱۳۹۷) است که مولف ابعاد مختلف بین المللی فضای مجازی، قوانین و سازوکارهای پیش بینی شده در سطح بین المللی برای کنترل و نظارت بر این فضا و نیز به حداقل رساندن آسیب‌ها و چالش‌های ناشی از این پدیده‌های شگرف قرن بیست و یک را مورد مطالعه قرار داده است. ناصر عتباتی و مجتبی ستوده (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان «مطالعه تطبیقی ضوابط قانونی کنترل ارتباطات الکترونیک در کشف جرائم» به بررسی ضوابط قانونی کنترل ارتباطات الکترونیک در ایران و برخی کشورهای اروپایی و آمریکا پرداخته‌اند. با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی و گردآوری داده‌های کتابخانه‌ای، آن‌ها به این نتیجه رسیدند که نظام‌های حقوقی مورد مطالعه شرایطی را تصویب کرده‌اند که ضمن احترام به حریم خصوصی افراد، کنترل ارتباطات الکترونیک را مجاز می‌داند. اصل مشترک در این نظام‌ها، عدم کنترل ارتباطات الکترونیک در حوزه حریم خصوصی است.

سید بشیر حسینی (۱۳۹۲) در کتابی با عنوان «حقوق مخاطب در برابر رسانه‌های جمعی ایران، انگلیس و آمریکا» به بحث حقوق مخاطب در ساختار قوانین رسانه‌های ایران، آمریکا و انگلستان پرداخته است. در همین راستا کتاب حاضر یک پژوهش میان‌رشته‌ای بسیار نو و پیشرو در این عرصه محسوب می‌شود و برای اولین بار در ایران درصدد است که با یک رویکرد حقوقی و با روش‌ها و ابزارهای این علم، وارد دنیای رسانه‌ها و علم ارتباطات شده و حقوق و مزایای مخاطب را تا حد ممکن و به تفکیک رسانه‌ها احصا کند و ابزارهای قانونی اعمال آنرا در حقوق ایران، انگلیس و آمریکا، مورد مطالعه قرار دهد.

تحلیل منابع و پیشینه پژوهش

منابع ارائه شده، طیف گسترده‌ای از موضوعات مرتبط با حقوق رسانه در ایران و آمریکا را پوشش می‌دهند. این منابع به پژوهشگر کمک نموده تا در تحقیق خود به ابعاد مختلفی از این موضوع بپردازد؛ از جمله:

- تطبیق آزادی‌ها، محدودیت‌ها و جرائم در دو نظام حقوقی: با استفاده از کتاب‌های سرشار و سعیدی به مقایسه عمیق‌تر این موارد پرداخته شده است.

- نظام‌های نظارت بر رسانه‌ها: کتاب سعیدی و هاشمیان کمک نموده تا انواع مختلف نظام‌های نظارتی را بررسی کرده و به مقایسه آن‌ها پرداخته شود.
- اصل آزادی بیان و محدودیت‌های آن: کتاب بلماز و اوربک کمک می‌کند تا درک عمیقی از اهمیت آزادی بیان در نظام حقوقی آمریکا و محدودیت‌های آن به دست آمده و در تفسیر داده‌ها از آن استفاده شود.
- قوانین و مقررات خاص هر رسانه: کتاب هاشمیان کمک می‌کند تا قوانین مربوط به هر نوع رسانه به صورت جداگانه بررسی گردد.
- مسئولیت‌های مدنی و کیفری رسانه‌ها: کتاب انصاری کمک می‌کند تا به بررسی مسئولیت‌های حقوقی رسانه‌ها پرداخته شود.
- حقوق مخاطبان: کتاب حسینی کمک می‌کند تا حقوق مخاطبان در برابر رسانه‌ها بررسی گردد.
- حقوق رسانه در فضای مجازی: کتاب سعیدی کمک می‌کند تا به ابعاد بین‌المللی حقوق رسانه در فضای مجازی بازبینی شود.
- کنترل ارتباطات الکترونیک در کشف جرائم: پژوهش عتباتی و ستوده کمک می‌کند تا به مقایسه روش‌های کنترل ارتباطات الکترونیک در ایران و سایر کشورها پرداخته شود.
- اصول مطلوب در محدودیت آزادی رسانه‌ها: پژوهش مسعودی و اسدی در تبیین اصول مورد تایید در حوزه مطالعاتی آزادی رسانه‌ها مورد استفاده قرار گرفته است.

چارچوب نظری پژوهش

در پژوهش حاضر در راستای پاسخ به سوال؛ مقایسه مکانیسم‌های نظارتی^۱ بر رسانه‌ها در ایران و آمریکا چه تفاوت‌ها و شباهت‌هایی را نشان می‌دهد؟ از سیستم و تکنیک‌های چارچوب نظری مقایسه‌ای استفاده شده است که ابزاری قدرتمند برای تحلیل و مقایسه سیستم‌های حقوقی مختلف است و در مورد مقایسه حقوق رسانه در ایران و آمریکا نیز بسیار کارآمد واقع شده است. این چارچوب به پژوهشگر اجازه داده است تا شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود در قوانین، رویه‌های قضایی و نهادهای مرتبط با رسانه در دو کشور را شناسایی و تحلیل کند. در ابتدا به ابعاد اصلی این چارچوب پرداخته می‌شود و سپس مفاهیم کلیدی موضوع تحقیق، تعریف خواهند شد:

الف) ابعاد اصلی مقایسه در چارچوب نظری مقایسه‌ای

۱. سیستم‌های حقوقی:

- سیستم حقوقی مدنی ایران: ریشه در حقوق روم و اسلام دارد و بر اساس قوانین مدون نوشته شده است.
- سیستم حقوقی مبتنی بر قواعد عرفی آمریکا: ریشه در حقوق انگلستان دارد و بر اساس آرای قضایی و رویه‌ها شکل گرفته است.
- تأثیر این تفاوت‌ها بر تعریف رسانه، آزادی بیان و محدودیت‌های آن در هر دو کشور.

۲. قوانین مطبوعات:

- تعریف رسانه: در هر دو کشور، تعریف رسانه و انواع رسانه‌ها متفاوت است.
- حقوق و مسئولیت‌های روزنامه‌نگاران: حقوق و مسئولیت‌های روزنامه‌نگاران در هر دو کشور متفاوت است و ممکن است تحت تأثیر عوامل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی قرار گیرد.
- محدودیت‌های آزادی بیان: محدودیت‌هایی که برای آزادی بیان در هر دو کشور در نظر گرفته شده است، مانند امنیت ملی، نظم عمومی و حفظ آبرو، متفاوت است.
- مکانیسم‌های نظارتی: مکانیسم‌هایی که برای نظارت بر رسانه‌ها در هر دو کشور وجود دارد، مانند خودسانسوری، نظارت دولتی و شکایت‌های قضایی، متفاوت است.

۳. رویه قضایی:

- آرای دادگاه‌ها: بررسی آرای دادگاه‌ها در پرونده‌های مرتبط با رسانه، به شما کمک می‌کند تا نحوه تفسیر و اجرای قوانین مطبوعات در عمل را در هر دو کشور بررسی کنید.
- تأثیر رویه قضایی بر شکل‌گیری حقوق رسانه: رویه قضایی می‌تواند نقش مهمی در شکل‌گیری و توسعه حقوق رسانه در هر دو کشور داشته باشد.

۴. نهادهای مرتبط با رسانه:

- نهادهای نظارتی: سازمان‌ها و نهادهایی که بر رسانه‌ها نظارت می‌کنند، مانند شورای عالی انقلاب فرهنگی در ایران و قانون ارتباطات فدرال در آمریکا، متفاوت هستند.

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در [...] |

● انجمن‌های صنفی روزنامه‌نگاران: نقش و قدرت انجمن‌های صنفی روزنامه‌نگاران در هر دو کشور متفاوت است.

ب) مفاهیم کلیدی در چارچوب نظری مقایسه‌ای

در چارچوب نظری مقایسه‌ای حقوق رسانه در ایران و آمریکا، درک دقیق مفاهیم کلیدی بسیار اهمیت دارد. در ادامه، مفاهیم رسانه، آزادی بیان، نظارت، خودسانسوری و تنوع رسانه‌ای تعریف می‌شوند:

۱. رسانه

به هر وسیله یا ابزاری که برای رساندن هر داده یا اطلاعاتی استفاده می‌شود، رسانه می‌گویند. البته اصطلاح رسانه در کاربرد مدرن و امروزی آن برای اولین بار توسط دانشمند و نظریه‌پرداز پرآوازه کانادایی، هربرت مارشال مک لوهان^۱، مورد استفاده قرار گرفت. وی می‌گفت: «رسانه‌ها اسباب بازی نیستند. آنها می‌توانند فقط به هنرمندان جدید سپرده شوند زیرا آنها فرم‌های هنری هستند» (Robert, 1994). جوزف تورو هم به ماهیت صنعتی رسانه در عصر ارتباطات نوین اشاره می‌کند و می‌گوید: قدرت ارتباطات توده‌ای^۲ مصرف‌کننده‌های رسانه‌ها را قادر می‌سازد تا محتوایی را که خواننده و شنیده‌اند با میلیون‌ها نفر دیگر نیز به اشتراک بگذارند. این اشتراک به سبب ماهیت صنعتی این فرآیند و فناوری درگیر در تولید و توزیع آن ممکن شده است. بدین معنا، وقتی سازمان‌های پیچیده متشکل از ده‌ها و صدها کارمند در کنار هم گرد آمده‌اند تا از پیشرفته‌ترین فناوری‌ها برای تولید رسانه‌ها استفاده کنند، این سازمان‌ها قابلیت آن را دارند که پیام مشابهی را در میان جمع کنند کثیری از مردم توزیع کنند (Turow, 2011).

۲. آزادی بیان^۳

آزادی بیان حق هر فرد برای بیان آزادانه افکار، عقاید و اطلاعات خود است. این حق یکی از بنیادی‌ترین حقوق بشر است و در بسیاری از اسناد بین‌المللی حقوق بشر به رسمیت شناخته شده است و به عنوان پیش‌شرطی برای دموکراسی، توسعه و پیشرفت جامعه محسوب می‌شود.

آزادی بیان یک حق سیاسی اساسی است و بر اساس زمینه‌های تاریخی، قانونی و اجتماعی شکل گرفته است. این حق به افراد اجازه می‌دهد آزادانه نظرات خود را بیان کنند، اما اغلب

1. Marshal McLuhan
2. Mass communication
3. Freedom of Speech

توسط قوانین در برابر فحاشی و تهدید و همچنین هنجارهای اجتماعی تحمیل شده توسط خانواده‌ها، کارفرمایان و گروه‌های همسالان محدود می‌شود ("Free Speech, But ...", 2023). تکامل این مفهوم را می‌توان به قرن شانزدهم و هفدهم انگلستان ردیابی کرد، جایی که اعتقادات پیوریتان به طور قابل توجهی بر پذیرش آن تأثیر گذاشت و بر مبنای کتاب مقدس برای بیان آزاد تأکید کرد ("The Legacy of Freedom of Speech", 2023).

۳. نظارت

نظارت به معنای مشاهده، بررسی و کنترل فعالیت‌ها و رفتار افراد یا گروه‌ها است. در حوزه رسانه، نظارت به معنای نظارت بر محتوا، مالکان رسانه‌ها و عملکرد رسانه‌ها است. هدف از نظارت، تضمین رعایت قوانین و مقررات، حفظ امنیت ملی و جلوگیری از انتشار اطلاعات غلط است.

مفهوم نظارت در رسانه‌ها با ظهور فناوری‌های دیجیتال، درهم تنیده شدن عملکردهای ارتباطی و نظارتی، به طور قابل توجهی تکامل یافته است. محققان تأکید می‌کنند که رسانه‌ها نه تنها نظارت را تسهیل می‌کنند، بلکه تعاملات و هویت‌های اجتماعی را از طریق شیوه‌های جدیدی مانند نظارت و نظارت مشترک شکل می‌دهند (Jones, 2017). سازمان‌های خبری، به‌عنوان بازیگران اصلی در این چشم‌انداز، داده‌های کاربر گسترده را جمع‌آوری می‌کنند و نگرانی‌هایی را در مورد حریم خصوصی فکری و پیامدهای مشارکت دموکراتیک ایجاد می‌کنند (Carroll, 2020). میانجی‌سازی و داده‌سازی جامعه، نظارت را به موضوعی اصلی در مطالعات ارتباطی تبدیل کرده است که بر رویه‌های روزمره جمع‌آوری داده‌ها و از دست دادن کنترل بر اطلاعات شخصی تأکید دارد (Möller & Nowak, 2019). علاوه بر این، نظارت می‌تواند به اشکال مختلف، از جمله سیستم‌های پانوپتیک^۱ و سینوپتیک^۲ که پویایی دید و قدرت در روابط اجتماعی را پیچیده می‌کند، ظاهر شود (Peacock et al. 2023). به طور کلی، تعامل بین نظارت و رسانه منعکس‌کننده مسائل اجتماعی گسترده‌تر در مورد حریم خصوصی، اعتماد و ابعاد اخلاقی استفاده از داده‌ها است (Bolin & Jerslev, 2018).

۴. خودسانسوری^۳

خودسانسوری به معنای حذف خودخواسته یا تغییر محتوای اطلاعات یا بیان افکار به دلیل ترس از عواقب احتمالی است. خودسانسوری می‌تواند به دلایل مختلفی

1. Panoptic

2. synoptic

3. Self-censorship

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در [...] |

مانند فشار دولت، نگرانی از واکنش مخاطبان یا ترس از تبعات اقتصادی انجام شود. خودسانسوری یکی از بزرگترین تهدیدها برای آزادی بیان و تنوع رسانه‌ای است. خودسانسوری به عنوان عمل سرکوب عمدی و داوطلبانه اطلاعات از دیگران در صورت عدم وجود موانع رسمی تعریف می‌شود. خودسانسوری مانع از عملکرد صحیح یک جامعه دموکراتیک می‌شود زیرا مانع از دسترسی آزاد به اطلاعات، آزادی بیان و جریان اطلاعات می‌شود. نقش خودسانسوری در جوامع از اهمیت حیاتی برخوردار است زیرا اطلاعاتی را که ممکن است مسائل مختلف اجتماعی را روشن کند مسدود می‌کند. با این وجود، فرض بر این است که در برخی موارد خودسانسوری ضروری است (Bar-Tal, 2017).

۵. تنوع رسانه‌ای

تنوع رسانه‌ای به معنای وجود طیف گسترده‌ای از رسانه‌ها با دیدگاه‌ها، مالکان و مخاطبان مختلف است. تنوع رسانه‌ای به دموکراسی، رقابت سالم و کیفیت بالای اطلاعات کمک می‌کند. تنوع رسانه‌ای زمانی به خطر می‌افتد که تعداد اندکی از افراد یا نهادها کنترل عمده‌ای بر رسانه‌ها داشته باشند.

یونسکو تعریفی قابل تامل از تنوع رسانه‌ای ارائه می‌دهد: رسانه‌ها قصد دارند به جمعیت گسترده‌ای از شنوندگان، خوانندگان، کاربران و مخاطبان خدمت کنند. تنوع در رسانه‌ها به میزانی اطلاق می‌شود که رسانه‌ها به طور دقیق تنوع دیدگاه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی را در مورد موضوعات و نظرات آن جمعیت‌ها در محتوای سرمقاله منعکس می‌کنند. بازنمایی واقعی و رفتار برابر با همه اعضای جامعه به ویژه در برنامه‌های خبری و اخبار روز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است تا از کلیشه‌ها، سوء تفاهم‌ها و تضادها جلوگیری شود و تنوع انسانی منصفانه به تصویر کشیده شود (unesco, 2024).

ج) در چارچوب مقایسه‌ای حقوق رسانه در ایران و آمریکا، این مفاهیم به صورت زیر قابل بررسی هستند:

- تعریف قانونی: هر یک از این مفاهیم در قوانین و مقررات ایران و آمریکا دارای تعاریف و برداشت‌های متفاوتی هستند.
- محدودیت‌ها: محدودیت‌های اعمال شده بر آزادی بیان، نظارت بر رسانه‌ها و میزان تنوع رسانه‌ای در دو کشور متفاوت است.

- مکانیسم‌های نظارتی^۱: مکانیسم‌های نظارتی بر رسانه‌ها در ایران و آمریکا متفاوت بوده و بر میزان آزادی بیان و تنوع رسانه‌ای تاثیر می‌گذارد.
- تاثیر فرهنگی و سیاسی: عوامل فرهنگی، اجتماعی و سیاسی بر تعریف و نحوه اعمال این مفاهیم در هر دو کشور تاثیرگذار است.

روش پژوهش

در پژوهش حاضر با استفاده از روش تحلیلی- تطبیقی، به بررسی و تحلیل داده‌های موجود از جمله؛ منابع حقوقی، تحقیقات پیشین و قوانین و رویه‌های قضایی پرداخته شده است تا از این رهگذر شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود در نظام حقوقی رسانه‌ای ایران و آمریکا با تکیه بر مفاهیمی مانند آزادی بیان، حق دسترسی به اطلاعات، مسئولیت مطبوعات، جرائم مطبوعاتی و نظارت بر رسانه‌ها، استحصال گردد.

یافته‌های پژوهش

به علت گستردگی مباحث مطروحه و لزوم تبیین ساختارمند موضوع پژوهش حاضر، یافته‌های تحقیق در قالب دو بخش اصلی ذیل ارائه می‌گردد:

۱. بررسی نظام‌های حقوقی رسانه‌ها

- بررسی و تحلیل نظام حقوقی رسانه‌ها در ایران
- بررسی و تحلیل نظام حقوقی رسانه‌ها در آمریکا

۲. مقایسه تطبیقی قانون مطبوعات در ایران و آمریکا

در هر قسمت ابتدا به طور اختصار به قوانین موضوع اشاره خواهد شد و سپس موارد مطروحه، به طور موشکافانه‌تر مورد تحلیل قرار خواهند گرفت.

بررسی نظام حقوقی رسانه‌ها

۱. بررسی نظام حقوقی رسانه‌ها در ایران

حقوق رسانه، به مجموعه قوانین و مقرراتی اشاره دارد که در حوزه رسانه‌ها و ارتباطات اعمال می‌شوند و حقوق و وظایف مختلفی را برای افراد و سازمان‌های مرتبط با رسانه‌ها تعیین می‌کنند. این حقوق و مقررات، ممکن است در سطح ملی یا بین‌المللی و در قالب قوانین دولتی یا توافق‌نامه‌های بین‌المللی تعریف شوند.

نظام حقوقی رسانه‌ها در ایران، همچون بسیاری از کشورهای دیگر، در تقاطع

1. Regulatory mechanisms

پیچیده‌ای از آزادی بیان، نظارت دولتی و تحولات فناورانه قرار دارد. این نظام، تحت تأثیر عوامل متعدد سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و قانونی، شکل گرفته و در طول زمان دستخوش تغییرات بسیاری شده است. دکتر باقر انصاری، در پیشگفتار کتاب مجموعه قوانین و مقررات رسانه‌ها در خصوص ماهیت و چالش‌های حقوق رسانه در ایران می‌نویسد: در کشور ما تنقیح و تدوین قوانین و مقررات دست کم از اواخر دهه ۱۳۴۰ شمسی به یکی از مسائل مهم نظام قانون‌گذاری کشور تبدیل شده و مصوباتی نیز برای فعلیت بخشیدن به آن تصویب شده است. نزدیک به چهار دهه است که اقدامات مختلفی در این راستا صورت می‌گیرد و مجموعه‌های منقح شده متعددی نیز تهیه و منتشر شده است. با وجود این شواهد حاکی از آن است که این امر به دلایل مختلف چندان با توفیق مواجه نبوده و از مرحله تنقیح آن هم به نحو قابل انتقاد، فراتر نرفته است. از این رو یکی از مهم‌ترین عناصر و ابزارهای حاکمیت قانون در کشور ما با آسیب‌های جدی مواجه است. قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب ۱۳۸۸/۴/۲۵ تلاش کرده است تا این آسیب‌ها را ترمیم کند. در کشور ما بسیاری از مسائل مطرح در حوزه رسانه‌ها با توسل به عموماً حقوقی و با مراجعه به قوانینی که برای فعالیت‌های غیر رسانه‌ای تنظیم شده‌اند کنترل و نظارت می‌شوند برای مثال قانون مجازات اسلامی سهم مهمی در استنادهای محاکم مطبوعاتی دارد. هنوز تفاوت‌های توهین مطبوعاتی با سایر انواع توهین شناخته شده نیست و بلکه جای تعجب است که برخلاف سایر کشورها و اصول ناظر بر حمایت از آزادی مطبوعات این نوع توهین در نظام حقوقی ایران از توهین‌های مشدد محسوب می‌شود. در آرائی از نظام قضایی کشور در خصوص مطبوعات صادر شده است به ندرت آرائی را مشاهده می‌کنیم که در آن از آزادی مطبوعات و فوایدش برای جامعه دفاع شده باشد. گویی هنوز کار ویژه‌های مطبوعات و دلایل آزادی آن‌ها و نیز هزینه‌هایی که جامعه در قبال این منافع باید پردازد شناخته شده نیست. نشریات الکترونیک و خبرگزاری‌ها بدون توجه به تفاوت‌های اساسی که با هم دارند تابع احکام قانون مطبوعات می‌شوند و انواع نهادهای موازی برای نظارت بر آن‌ها وارد عمل می‌شوند. این‌ها تنها نمونه‌هایی از بسیار هستند که نشان می‌دهند حقوق ارتباطات^۱ در کشور ما راه طولانی و دشواری برای اثبات هویت استقلالی خود و ورود و تأثیرگذاری در فرایندهای تقنینی، اداری و قضایی دارد (انصاری، ۱۳۹۶).

۱-۱. مبانی نظری و تاریخی

تعریف رسانه و اهمیت آن: رسانه‌ها در ایران، همچون سایر جوامع، به عنوان ابزار قدرتمندی برای شکل‌دهی افکار عمومی، انتقال اطلاعات و ایجاد گفت‌وگو شناخته می‌شوند.

تطور تاریخی: تاریخچه حقوق رسانه در ایران به دوران قاجار بازمی‌گردد. از آن زمان تاکنون، قوانین و مقررات متعددی در این حوزه تصویب شده که نشان‌دهنده نوسانات بین آزادی بیان و نظارت دولتی است.

۲-۱. چارچوب قانونی

قانون اساسی: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ضمن تأکید بر آزادی بیان، برخی محدودیت‌ها را نیز برای آن قائل است. آزادی بیان از آن دست عباراتی است که در ظاهر مفهومی روشن دارد، اما در واقع هر قدر بیشتر برای توضیح آن تلاش می‌کنیم، بر سخت بودن این کار بیشتری می‌بریم. در اصل ۲۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بیان می‌شود که: «نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند، مگر آن که مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشند. تفصیل آن را قانون معین می‌کند.» (شورای نگهبان، ۱۴۰۳).

منشور حقوق شهروندی: دولت جمهوری اسلامی منشوری تحت عنوان منشور حقوق شهروندی را تدوین و در سال ۱۳۹۵ آن را به مردم ابلاغ کرد. مواد ۲۵ الی ۲۹ این منشور به حق آزادی بیان اختصاص داشته که بدین شرح است (ریاست جمهوری ایران، ۱۳۹۵):
 ماده ۲۵ - شهروندان از حق آزادی اندیشه برخوردارند. تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ‌کس را نمی‌توان به صرف داشتن عقیده‌ای مورد تعرض و مؤاخذه قرار داد.
 ماده ۲۶ - هر شهروندی از حق آزادی بیان برخوردار است. این حق باید در چارچوب حدود مقرر در قانون اعمال شود. شهروندان حق دارند نظرات و اطلاعات راجع به موضوعات مختلف را با استفاده از وسایل ارتباطی، آزادانه جستجو، دریافت و منتشر کنند. دولت باید آزادی بیان را به‌طور خاص در عرصه‌های ارتباطات گروهی و اجتماعی و فضای مجازی از جمله روزنامه، مجله، کتاب، سینما، رادیو، تلویزیون و شبکه‌های اجتماعی و مانند این‌ها طبق قوانین تضمین کند.

ماده ۲۷ - شهروندان حق دارند اندیشه، خلاقیت و احساس خود را از طرق مختلف آفرینش فکری، ادبی و هنری با رعایت قوانین و حقوق دیگران بیان کنند.

ماده ۲۸ - شهروندان از حق نقد، ابراز نارضایتی، دعوت به خیر، نصیحت در مورد

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در [...] |

عملکرد حکومت و نهادهای عمومی برخوردارند. دولت موظف به ترویج و گسترش فرهنگ انتقادپذیری، تحمل و مداراست. ماده ۲۹ - دولت از آزادی، استقلال، تکثر و تنوع رسانه‌ها در چارچوب قانون حمایت می‌کند. هیچ مقامی حق ندارد برخلاف موازین قانونی برای انتشار یا عدم انتشار اطلاعات یا مطالب درصدد اعمال فشار بر مطبوعات و سایر رسانه‌ها برآید یا به سانسور یا کنترل نشریات و سایر رسانه‌ها مبادرت نماید.

۳-۱. آزادی بیان و محدودیت‌های آن

- اصل آزادی بیان: اصل آزادی بیان در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تضمین شده است، اما در عمل، محدودیت‌های که بعضاً سلیقه‌ای^۱ نیز هستند، بر آن اعمال می‌شود.
- محدودیت‌های قانونی: قوانین مختلفی از جمله قوانین مربوط به امنیت ملی، نشر اکاذیب و توهین به مقدسات، محدودیت‌هایی را برای آزادی بیان قائل هستند.

۴-۱. نظارت بر رسانه‌ها

- نهادهای نظارتی: نهادهایی مانند وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، شورای عالی فضای مجازی و ... بر فعالیت رسانه‌ها نظارت دارند.
- مکانیسم‌های نظارتی: صدور مجوز، سانسور، فیلترینگ و ... از جمله مکانیسم‌های نظارتی هستند که بر رسانه‌ها اعمال می‌شوند.

۵-۱. جرائم مطبوعاتی و مجازات

- تعریف جرائم مطبوعاتی: جرائم مطبوعاتی در ایران شامل طیف گسترده‌ای از تخلفات از جمله نشر اکاذیب، توهین، افشرا و ... می‌شود.
- مجازات: مجازات پیش‌بینی شده برای جرائم مطبوعاتی شامل حبس، جزای نقدی و لغو مجوز انتشار می‌شود.

۶-۱. رسانه‌های اجتماعی و فضای مجازی

- قوانین حاکم بر فضای مجازی: قوانین مختلفی از جمله قانون جرائم رایانه‌ای بر فعالیت رسانه‌های اجتماعی و فضای مجازی نظارت دارند.
- چالش‌های نظارتی: نظارت بر فضای مجازی به دلیل ماهیت پویا و گسترده آن با چالش‌های جدی مواجه است.

۷-۱. مقایسه با نظام‌های حقوقی دیگر

- نظام‌های حقوقی پیشرو: نظام حقوقی رسانه‌ها در ایران در مقایسه با بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته، در ظاهر و بر روی کاغذ، محدودیت‌های بیشتری بر آزادی بیان قائل است.
- استانداردهای بین‌المللی: برداشت نظام حقوقی رسانه‌ها در ایران با علت تفاوت‌های فرهنگی و دینی، با بسیاری از استانداردهای بین‌المللی در زمینه آزادی بیان که صرفاً ادعاهای پوچ دارند، متفاوت است.

۸-۱. پیشنهادهای برای بهبود

- شفافیت و پاسخگویی: افزایش شفافیت در تصمیم‌گیری‌های مربوط به رسانه‌ها و ایجاد سازوکارهای مؤثر برای پاسخگویی نهادهای نظارتی.
- تدوین قوانین جامع: تدوین قوانین جامع و روشن در حوزه رسانه‌ها که تناقضات قانونی را کاهش دهد.
- تقویت نهادهای مدنی: تقویت نهادهای مدنی و صنفی رسانه‌ای برای دفاع از حقوق رسانه‌ها.
- همگامی با تحولات فناوریانه: به‌روزرسانی قوانین و مقررات مطابق با تحولات فناوریانه.

۹-۱. قوانین خاص

قوانین خاصی نیز بر فعالیت رسانه‌ها در سطوح در جمهوری اسلامی ایران مختلف نظارت دارند که به شرح ذیل می‌باشند:

الف) قانون مطبوعات

قانون مطبوعات ایران یکی از قوانین مهم و تأثیرگذار در حوزه رسانه است. این قانون چارچوب قانونی فعالیت مطبوعات را در ایران تعیین می‌کند؛ که با هدف حفظ آزادی بیان در چارچوب نظام جمهوری اسلامی و همچنین جلوگیری از سوءاستفاده از رسانه‌ها تدوین شده است. قانون فوق مشتمل بر شش فصل، سی‌وشش ماده و بیست‌وسه تبصره در جلسه پنجمین بیست و دوم اسفند ماه هزار و سیصد و شصت و چهار تصویب و در تاریخ ۱۳۶۴، ۱۲، ۲۶ به تأیید شورای محترم نگهبان رسیده است (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۶۴):

فصل اول: تعریف مطبوعات

فصل دوم: رسالت مطبوعات

فصل سوم: حقوق مطبوعات

فصل چهارم: حدود مطبوعات

فصل پنجم: شرایط متقاضی و مراحل صدور پروانه

فصل ششم: جرائم

قانون مطبوعات ایران تلاش کرده است تا تعادلی بین آزادی بیان و نظم اجتماعی برقرار کند. باین حال، این قانون در طول سال‌ها مورد انتقاداتی نیز قرار گرفته است، برخی معتقدند که این قانون محدودیت‌های زیادی برای آزادی بیان قائل شده است و برخی دیگر معتقدند که این قانون به اندازه کافی برای مقابله با سوءاستفاده از رسانه‌ها کارآمد نیست.

ب) قوانین مربوط به رادیو و تلویزیون

۱. قانون اداره صداوسیما جمهوری اسلامی ایران:

قانون اداره صداوسیما جمهوری اسلامی ایران با هدف تعیین ساختار و نحوه اداره این سازمان مهم رسانه‌ای در کشور تصویب شده است. این قانون بر اساس اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تدوین شده و به دنبال ایجاد سازمانی مستقل و زیر نظر مستقیم قوای سه گانه است. قانون مذکور مشتمل بر نه ماده و سه تبصره در جلسه روز دوشنبه هشتم دی ماه یک هزار و سیصد و پنجاه و نه شمسی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و شورای محترم نگهبان آن را تأیید نموده است (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۵۹).

۲. اساسنامه سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی شماره ۲۳۱۳۳۹/ت/۳۸۶۸۰ هـ: این اساسنامه وظیفه اصلی سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی (را به اختصار سازمان می‌نامیم) را با اهداف اصلی ذیل تعریف می‌کند (شورای نگهبان، ۱۳۸۸):

- تنظیم و نظارت بر بازار ارتباطات و فناوری اطلاعات در ایران است.
- اجرای مصوبات کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات و تحقق اهداف مورد نظر در بخش ارتباطات رادیویی است.

به‌طور خلاصه، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی مسئولیت نظارت بر بازار ارتباطات، تضمین کیفیت خدمات و توسعه زیرساخت‌های ارتباطی در ایران را بر عهده دارد و این اساسنامه به‌موجب نامه‌های شماره ۲۸۳۸۵/۳۰/۸۷ مورخ ۱۳۸۷/۶/۳ و شماره ۳۶۹۲۲/۳۰/۸۸ مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۸ شورای نگهبان به تأیید شورای یادشده رسیده است.

ج) فضای مجازی

۱. قانون جرائم رایانه‌ای:

قانون جرائم رایانه‌ای، مجموعه‌ای از قوانین است که برای مقابله با جرائمی که از طریق سیستم‌های رایانه‌ای و مخابراتی انجام می‌شوند، وضع شده است. این قانون جرائم مختلفی را تعریف می‌کند و برای هر کدام مجازاتی در نظر گرفته است (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸).

مهم‌ترین جرائمی که در این قانون آمده‌اند عبارت‌اند از: دسترسی غیرمجاز - شنود غیرمجاز - جاسوسی رایانه‌ای - جعل رایانه‌ای - تخریب داده‌ها - سرقت اطلاعات - کلاهبرداری رایانه‌ای - انتشار محتوای مستهجن - هتک حیثیت. نکات مهم قانون جرائم رایانه‌ای:

- این قانون همچنین به نحوه جمع‌آوری و استفاده از شواهد الکترونیکی در دادگاه‌ها می‌پردازد.
- مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی در صورت ارتکاب جرم رایانه‌ای توسط کارمندانشان نیز در این قانون پیش‌بینی شده است.
- ارائه‌دهندگان خدمات اینترنتی موظف به رعایت برخی مقررات مانند فیلترینگ محتوای مجرمانه هستند.

به‌طور خلاصه، قانون جرائم رایانه‌ای با هدف ایجاد امنیت در فضای مجازی و مقابله با جرائمی که از طریق این فضا صورت می‌گیرد، تدوین شده است. قانون فوق مشتمل بر ۵۶ ماده و ۲۵ تبصره در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ پنجم خرداد ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و هشت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۸/۳/۲۰ به تأیید شورای نگهبان رسید.

۲. آیین‌نامه ساماندهی فعالیت پایگاه‌های اطلاع‌رسانی (سایت‌های) اینترنتی ایرانی:

این آیین‌نامه در تاریخ ۱۳۸۵/۵/۲۹ به تصویب هیئت‌وزیران رسیده و به‌منظور نظارت و کنترل بر محتوا و فعالیت سایت‌های اینترنتی در ایران تدوین شده است. این آیین‌نامه به دولت این اختیار را می‌دهد تا بر فضای مجازی ایران نظارت کرده و محتوایی که به اعتقاد آن‌ها مخالف ارزش‌های اسلامی و منافع ملی است را مسدود کند (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۵).

موارد مهمی که در این آیین‌نامه آمده است:

تعریف سایت‌های مجاز و غیرمجاز - محتوای ممنوع - کارگروه تعیین مصادیق

پایگاه‌های غیرمجاز - حق اعتراض.

۳. آیین‌نامه ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی دیجیتال:

این آیین‌نامه به دنبال ساماندهی و حمایت از فعالیت‌های فرهنگی در فضای دیجیتال است. هیئت‌وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۵/۲۴ بنا به پیشنهاد شماره ۱/۱۱۲۸ مورخ ۸۸/۴/۱۳ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آیین‌نامه ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی دیجیتال را به تصویب نمود.

مهم‌ترین اهداف این آیین‌نامه: ساماندهی - حمایت - توسعه - کنترل.

به‌طور خلاصه، این آیین‌نامه یک چارچوب قانونی برای فعالیت‌های فرهنگی در فضای دیجیتال ایجاد می‌کند و با هدف حمایت از تولید محتوا و ارتقای فرهنگ دیجیتال در کشور تدوین شده است (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۹).

۴. مقررات و ضوابط شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای (شماره ۳۰۹۱ د.ش ۱۲، ۹، ۱۳۸۰):
(مصوب جلسات ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶ و ۴۸۸ مورخ ۱۳۸۰، ۵، ۹، ۱۳۸۰، ۵، ۲۳، ۱۳۸۰، ۶، ۶، ۱۳۸۰، ۷، ۳، ۱۳۸۰، ۷، ۱۷، ۱۳۸۰، ۸، ۱۵، ۱۳۸۰، ۸، ۱۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی)

این آیین‌نامه با هدف تنظیم و کنترل فعالیت‌های مرتبط با اینترنت در ایران تصویب شده است.

مهم‌ترین اهداف این آیین‌نامه:

کنترل محتوا - حفاظت از اطلاعات - ساماندهی بازار.

به‌طور خلاصه، این آیین‌نامه با هدف ایجاد یک فضای امن و کنترل شده در اینترنت ایران تدوین شده است؛ اما برخی از مفاد آن ممکن است با اصول آزادی بیان و حریم خصوصی در تضاد باشد.

۵. اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی کشور (شماره ۱/۹۱۱۳۴/۰۱/ش ۱۳۹۱/۶/۲۳):

این اساسنامه به دنبال ایجاد یک نهاد متمرکز برای مدیریت و توسعه فضای مجازی در ایران است.

اهداف اصلی مرکز: هماهنگی - نظارت - توسعه - حفاظت - بین‌المللی شدن

به‌طور خلاصه، این اساسنامه چارچوب قانونی برای مدیریت و توسعه فضای مجازی در ایران را فراهم می‌کند و هدف آن ایجاد یک فضای مجازی سالم، امن و پیشرفته است (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۱).

(د) ماهواره

۱. قانون ممنوعیت به‌کارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره:

قانون فوق مشتمل بر یازده ماده و چهار تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و سوم بهمن ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۳، ۱۱، ۲۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

این قانون به دنبال کنترل و محدود کردن دسترسی به برنامه‌های ماهواره‌ای در ایران است. این قانون با هدف حفظ ارزش‌های اسلامی و کنترل محتوای رسانه‌های تصویب شده است، اما در عین حال انتقاداتی نیز به آن وارد شده است.

۲. آئین‌نامه اجرایی قانون ممنوعیت به‌کارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره (۱۳۷۴، ۰۱، ۰۹ - ۴۴۹۰ ت ۱۴۹۰۶ ه - ۰۱، ۲۱، ۱۳۷۴ - ۱):

این آیین‌نامه جزئیات اجرایی قانون ممنوعیت استفاده از ماهواره را مشخص می‌کند و به دنبال تقویت نظارت بر محتوای رسانه‌ای و جلوگیری از نفوذ فرهنگ‌های بیگانه است.

(ه) سینما، فیلم، محصولات سمعی و بصری

۱. قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت غیرمجاز می‌نمایند (مصوب ۱۳۸۶، ۱۰، ۱۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی):

این قانون به دنبال کنترل و مجازات افرادی است که به صورت غیرقانونی در زمینه تولید، توزیع و فروش محصولات سمعی و بصری فعالیت می‌کنند. این قانون به دنبال ایجاد نظم و قانون‌مندی در صنعت تولید و توزیع محصولات سمعی و بصری و جلوگیری از انتشار محتواهای نامناسب است.

۲. آیین‌نامه نظارت بر نمایش فیلم، اسلاید، ویدیو و صدور پروانه نمایش آن‌ها (۱۳۶۱، ۱۲، ۰۴ - ۱۳۶۱، ۱۲، ۰۹ - ۶۰۵۶۶ ه - ۱۳۶۱، ۱۲، ۰۹ - ۱۱۱۱):

این آیین‌نامه به‌منظور نظارت بر محتوای فیلم‌ها و تصویب نمایش آن‌ها در سینماها و اماکن عمومی و با هدف ایجاد نظارت بر محتوای فیلم‌ها و حفاظت از فرهنگ و ارزش‌های جامعه تدوین شده است. این آیین‌نامه در سال ۱۳۶۴ مورد اصلاحات جزئی (اعضای شورای عالی، محدود کردن عنوان هرگونه فیلم در ماده ۶، مدت اعتبار پروانه نمایش در ماده ۱۲ و ...) قرار گرفت (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۶۱).

۳. آیین‌نامه بررسی فیلمنامه و صدور پروانه فیلمسازی (۱۳۶۸، ۰۵، ۱۴ - ۴۷۱۶۰ ت

۵۲۲ - ۱۳۶۸، ۰۵، ۱۴ - (۹۸۰ -):

این آیین‌نامه به منظور نظارت بر تولید فیلم‌های سینمایی در ایران و صدور مجوز ساخت آن‌ها تدوین شده و چارچوب قانونی برای تولید فیلم در ایران را تعیین می‌کند و هدف آن ایجاد نظم و کنترل در این صنعت است (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۶۸).

۴. آیین‌نامه شورای عالی سینما (شماره ۱۰۹۴۱۰ - ۲۹/۰۵/۱۳۹۰):

شورای عالی سینما در دومین جلسه مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۱۲ آیین‌نامه «شورای عالی سینما» را تصویب نمود. این آیین‌نامه برای ایجاد یک نهاد عالی به نام «شورای عالی سینما» با هدف هدایت و توسعه سینمای ایران تصویب شده است. شورای عالی سینما با هدف ایجاد یک نهاد هماهنگ‌کننده و سیاست‌گذار برای توسعه سینمای ایران تشکیل شده است (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰).

۵. سیاست‌های توزیع و نمایش فیلم‌های سینمایی و مواد سمعی و بصری خارجی

(تاریخ تصویب ۱۳۸۴/۰۷/۲۷):

این سیاست‌ها با هدف کنترل و نظارت بر فیلم‌های خارجی که در ایران نمایش داده می‌شود و همچنین با هدف حفظ هویت فرهنگی و جلوگیری از تأثیرگذاری منفی فیلم‌های خارجی بر جامعه ایرانی تدوین شده‌اند (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۴).

(و قوانین و مقررات در حوزه دسترسی آزاد به اطلاعات

۱. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات (شماره ۳۲/۵۶۳۴۸ - ۱۳۸۸/۱۱/۴)

این قانون به هر فرد ایرانی حق دسترسی به اطلاعات عمومی را می‌دهد، مگر آنکه قانون منع کرده باشد. هدف اصلی این قانون افزایش شفافیت در عملکرد دستگاه‌های دولتی و تقویت مشارکت مردم در امور عمومی است. این قانون همچنین به دنبال ایجاد یک نظام شفاف و پاسخگو در کشور است و به مردم این امکان را می‌دهد تا در تصمیم‌گیری‌های مهم کشور مشارکت فعال‌تری داشته باشند (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸).

۲. آیین‌نامه اجرایی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات:

هیئت‌وزیران در جلسه ۲۱/۸/۱۳۹۳ به پیشنهاد شماره ۱/۱۳۴۴۸۰ مورخ ۷/۱۰/۱۳۹۲ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (با همکاری سایر دستگاه‌های ذی‌ربط) و به استناد ماده ۲۳ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات - مصوب ۱۳۸۸، آیین‌نامه

اجرایی قانون یاد شده را تصویب کرد. این آیین‌نامه، جزییات اجرای قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را مشخص می‌کند و هدف آن تسهیل دسترسی مردم به اطلاعات عمومی و شفاف‌سازی فعالیت‌های دستگاه‌های دولتی است. هدف اصلی این آیین‌نامه افزایش شفافیت، پاسخگویی و مشارکت مردم در امور عمومی است (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۳).

نکته ۱: آیین‌نامه تبصره یک ماده هجده قانون مذکور نیز در سال ۱۳۹۴ دچار تغییراتی شد (شماره ۶۳۶۳۱/ت/۵۱۷۲۸ هـ - ۱۳۹۴/۵/۱۹). این آیین‌نامه چگونگی فعالیت کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را مشخص کرده و به این ترتیب به اجرای بهتر قانون کمک می‌کند.

نکته ۲: آیین‌نامه اجرایی ماده ۸ قانون صدرالاشاره نیز ۱۳۹۴ به تصویب رسید: این آیین‌نامه نحوه درخواست و دریافت اطلاعات عمومی از دستگاه‌های دولتی را مشخص می‌کند. این آیین‌نامه جزییات اجرایی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات را مشخص کرده و به مردم امکان می‌دهد به راحتی به اطلاعات مورد نیاز خود دسترسی پیدا کنند. هدف اصلی این آیین‌نامه افزایش شفافیت و پاسخگویی دستگاه‌های دولتی و تسهیل دسترسی مردم به اطلاعات است.

۳. آیین‌نامه تأسیس و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی (۱۳۵۸): شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران در جلسه مورخ ۱۲، ۲۷، ۱۳۵۸ بنا به پیشنهاد شماره ۶۱۶۱، ۴۵، ۱۰۳۱ مورخ ۱۳۵۸، ۷، ۱۸ وزارت ارشاد ملی به استناد ماده ۶ قانون تأسیس وزارت اطلاعات و جهانگردی (سابق) آیین‌نامه تأسیس و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی را تصویب نمودند. این آیین‌نامه با هدف ساماندهی فعالیت کانون‌های تبلیغاتی، تضمین کیفیت تبلیغات و جلوگیری از انتشار تبلیغات خلاف اخلاق و قانون تصویب شده است (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۵۸). این آیین‌نامه نشان می‌دهد که حتی در سال‌های اولیه انقلاب اسلامی، اهمیت نظارت بر تبلیغات و حفظ هویت فرهنگی مورد توجه قانون‌گذاران بوده است.

۴. قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان (مصوب ۱۰، ۱۱، ۱۳۴۸): این قانون به منظور حمایت از حقوق پدیدآورندگان آثار هنری، ادبی، علمی و فنی تصویب شده و به پدیدآورندگان حق می‌دهد تا از آثار خود محافظت کنند و از بهره‌برداری غیرمجاز دیگران جلوگیری کنند. این قانون یکی از مهم‌ترین قوانین در حوزه مالکیت معنوی در ایران است و به‌عنوان پایه و اساس حمایت از حقوق پدیدآورندگان محسوب می‌شود.

۵. قانون ترجمه و تکثیر کتب، نشریات و آثار صوتی (مصوب ۱۶، ۱۰، ۱۳۵۲):

این قانون به منظور حمایت از حقوق مترجمان و صاحبان آثار ترجمه شده و همچنین جلوگیری از تکثیر غیرمجاز کتابها، نشریات و آثار صوتی و به منظور ایجاد توازن بین حمایت از حقوق پدیدآورندگان و تسهیل دسترسی به اطلاعات تصویب شده است. این قانون در کنار قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان، نظام حقوقی جامعی را برای حمایت از آثار مکتوب و صوتی در ایران ایجاد کرده است. نظام حقوقی رسانهها در ایران، مسیری طولانی و پرفرازونشیب را طی کرده است. این نظام، در عین حال که به دنبال حفظ ارزشهای اسلامی و امنیت ملی است، به آزادی بیان و حق دسترسی به اطلاعات نیز احترام می‌گذارد. برای بهبود این نظام، نیازمند اصلاحاتی در قوانین و مقررات، افزایش شفافیت و پاسخگویی و تقویت نهادهای مدنی هستیم.

۲. بررسی نظام حقوقی رسانهها در آمریکا

الف) ساختار نظام حقوقی در آمریکا

ساختار نظام حقوقی آمریکا با تعامل پیچیده‌ای از سیستم‌های فدرال و ایالتی مشخص می‌شود که هر کدام توسط چارچوب‌های قانونی متمایز اداره می‌شوند. سیستم حقوقی ایالات متحده در هسته خود بر اساس قانون اساسی استوار است که یک دولت سه‌جانبه متشکل از قوه مقننه، مجریه و قضاییه را تشکیل می‌دهد که هر کدام دارای نقش‌های خاصی برای حفظ تعادل و کنترل هستند. این سیستم بر پایه دو اصل اساسی فدرالیسم و قانون عادی بنا شده است (Kennedy et al, 2020). (Walker et al., 2016)

دوگانگی فدرال و ایالتی

یکی از بارزترین ویژگی‌های نظام حقوقی آمریکا، وجود دو سطح قانونی مجزا است: قانون فدرال: این قوانین در سطح ملی اعمال می‌شوند و توسط کنگره ایالات متحده تصویب می‌شوند. قانون اساسی ایالات متحده بالاترین قانون فدرال است و سایر قوانین باید مطابق با آن باشند.

قوانین ایالتی: هر ایالت قوانین خاص خود را دارد که در حوزه‌هایی مانند جرائم، قراردادهای املاک و خانواده اعمال می‌شود. این قوانین ممکن است در بین ایالت‌ها متفاوت باشند.

فدرالیسم در نظام حقوقی آمریکا

مشخصه فدرالیسم در سیستم حقوقی آمریکا یک تعامل پیچیده بین مقامات ایالتی و فدرال است که توسط تحولات تاریخی، سیاسی و قضایی شکل گرفته است. این به عنوان روشی برای تخصیص اختیارات تصمیم‌گیری در سطوح مختلف حکومتی تعریف می‌شود که امکان حکومت‌داری مشترک و خودمختاری را فراهم می‌کند که آن را از سیستم‌های واحد متمایز می‌کند که در آن یک مرجع مرکزی تمام قدرت را در اختیار دارد (Silva, 2023).

دو سطح حکومتی: در ایالات متحده، دو سطح حکومتی فدرال و ایالتی وجود دارد. هر دو سطح دارای قوانین و دادگاه‌های خاص خود هستند. تقسیم اختیارات: قانون اساسی ایالات متحده، اختیارات بین دولت فدرال و ایالت‌ها را تقسیم کرده است. برخی موضوعات مانند امور خارجی، دفاع و تجارت بین ایالتی در صلاحیت دولت فدرال است، در حالی که موضوعاتی مانند آموزش، بهداشت و امنیت عمومی در صلاحیت ایالت‌ها قرار دارد. تعارض قوانین: در صورت تعارض بین قانون فدرال و ایالتی، قانون فدرال بر قانون ایالتی اولویت دارد.

قانون عادی در نظام حقوقی آمریکا

قانون ساخته شده بر اساس آرای دادگاه‌ها: در کنار قوانین نوشته شده، آرای دادگاه‌ها نیز منبع مهمی از قانون در ایالات متحده است. این آرا به عنوان سابقه قضایی شناخته می‌شوند و برای تصمیم‌گیری در پرونده‌های مشابه مورد استفاده قرار می‌گیرند. اهمیت سابقه قضایی: سابقه قضایی در سیستم حقوقی آمریکا بسیار مهم است و در بسیاری از موارد، تصمیمات دادگاه‌ها بر قوانین نوشته شده تأثیرگذارتر هستند.

قوه قضائیه

قوه قضائیه در آمریکا نقش مهمی در تفسیر و اجرای قوانین دارد. ساختار قوه قضائیه به صورت سلسله‌مراتبی است و شامل دادگاه‌های مختلفی می‌شود: دادگاه‌های عالی ایالتی: این دادگاه‌ها بالاترین مرجع قضایی در هر ایالت هستند و به تفسیر قانون اساسی ایالت و قوانین ایالتی می‌پردازند. دادگاه‌های فدرال: این دادگاه‌ها به پرونده‌هایی رسیدگی می‌کنند که به قوانین فدرال مربوط می‌شوند یا بین شهروندان ایالت‌های مختلف یا بین ایالات متحده و یک ایالت یا شهروند خارجی اختلاف وجود داشته باشد.

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در [...] |

دیوان عالی ایالات متحده: بالاترین مرجع قضایی در ایالات متحده است و به تفسیر قانون اساسی ایالات متحده می‌پردازد. تصمیمات دیوان عالی برای همه دادگاه‌های فدرال و ایالتی لازم‌الاجرا است.

منابع حقوقی

منابع اصلی حقوق در ایالات متحده عبارتند از:

قانون اساسی ایالات متحده: بالاترین قانون در ایالات متحده است و اصول اساسی حکومت را تعیین می‌کند.

قوانین فدرال: قوانینی هستند که توسط کنگره ایالات متحده تصویب می‌شوند.

قوانین ایالتی: قوانینی هستند که توسط مجلس قانون‌گذاری هر ایالت تصویب می‌شوند.

قوانین محلی: قوانینی هستند که توسط شهرداری‌ها و سایر نهادهای محلی تصویب می‌شوند.

رویه قضایی: تصمیمات دادگاه‌ها، به‌ویژه دیوان عالی ایالات متحده، به عنوان منبع مهمی برای تفسیر قوانین مورد استفاده قرار می‌گیرند.

نکات کلیدی برای درک بهتر نظام حقوقی آمریکا

فدرالیسم: تقسیم قدرت بین دولت فدرال و ایالت‌ها

قانون عادی: اهمیت سابقه قضایی در کنار قوانین نوشته شده

قانون اساسی: بالاترین قانون کشور

حقوق مشترک: ریشه‌های تاریخی سیستم حقوقی آمریکا

دادگاه‌های فدرال و ایالتی: دو سیستم دادگاهی موازی

هیئت منصفه: نقش شهروندان در تصمیم‌گیری قضایی

حق تجدیدنظر: امکان تجدیدنظر از احکام دادگاه‌ها

ب) ساختار نظام حقوقی رسانه‌ها در آمریکا

۱. آزادی بیان و چالش‌های آن:

رهبران انقلاب آمریکا نخستین سیاستمداران و دولتمردان غربی بودند که متن‌های

حقوقی ویژه‌ای در مورد آزادی بیان و آزادی مطبوعات در اعلامیه‌های حقوق ایالت‌های

تشکیل دهنده ایالات متحده و اولین اصلاحیه قانون اساسی دولت فدرال مرکزی

تدوین و تصویب کردند. در ماده ۱۲ اعلامیه حقوق ایالت ویرجینیای آمریکا که در ۱۷

ژوئن ۱۷۷۶، چند هفته پیش از انتشار اعلامیه استقلال دولت ایالات متحده (۴ ژوئیه ۱۷۷۶) منتشر شد. مطبوعات به طور رسمی مورد شناسایی قرار گرفت. اصل یاد شده در این باره چنین اعلام داشته است:

«آزادی مطبوعات یکی از مستحکم‌ترین سنگرهای آزادی است و هرگز جز به وسیله حکومت‌های استبدادی محدود نمی‌شود». اعلامیه استقلال آمریکا و قانون اساسی دولت ایالات متحده مصوب ۱۷۸۷ برخلاف اعلامیه حقوق ایالت ویرجینیا به آزادی بیان و نیز آزادی مطبوعات اشاره نکرده بودند، اما در اصلاحاتی که در قانون اساسی انجام شد مجموعه‌ای از حقوق و آزادی‌های فردی را اضافه کردند و در کنگره دولت فدرال به تصویب رساندند. در میان این اصلاحیه‌ها نخستین آن‌ها به سبب اهمیت ویژه آزادی‌های بیان و مطبوعات به آزادی‌ها و آزادی‌های مکمل آن‌ها تخصیص داده شد (سعیدی، ۱۳۹۱). آزادی نظام حقوقی رسانه‌ها در ایالات متحده بر پایه اصل اساسی آزادی بیان بنا شده است. این اصل که در اولین اصلاحیه قانون اساسی آمریکا تضمین شده است، به شهروندان حق می‌دهد تا آزادانه افکار و عقاید خود را بیان کنند و رسانه‌ها نیز به عنوان ابزار این بیان آزاد، نقش بسیار مهمی ایفا می‌کنند. با این حال، آزادی بیان در آمریکا مطلق نیست و محدودیت‌هایی نیز دارد.

اصول اساسی حاکم بر رسانه‌ها در آمریکا

چشم‌انداز رسانه‌ای در آمریکا توسط چندین اصل بنیادی اداره می‌شود که در طول زمان تکامل یافته‌اند، به‌ویژه توسط زمینه‌های تاریخی و چارچوب‌های قانونی شکل گرفته‌اند. محور این مفهوم رسانه به عنوان یک سرویس عمومی است که به‌طور برجسته در طول دهه ۱۹۴۰ ظهور کرد و بر مسئولیت‌های مؤسسه‌های رسانه‌ای برای خدمت به منافع عمومی و درعین حال عبور از پیچیدگی‌های فشارهای تجاری تأکید کرد (Pickard, 2014). این اصول شامل موارد ذیل است:

آزادی بیان مطلق نیست: آزادی بیان یک حق اساسی است، اما محدودیت‌هایی مانند ترویج خشونت، افترا و نشر اکاذیب وجود دارد.

نقش دادگاه‌ها: دادگاه‌ها در تفسیر و اعمال محدودیت‌های آزادی بیان نقش مهمی دارند و با بررسی هر پرونده، تعادل بین حق آزادی بیان و سایر حقوق عمومی را برقرار می‌کنند. تنوع رسانه‌ای: آمریکا دارای تنوع زیادی از رسانه‌ها شامل مطبوعات، تلویزیون، رادیو، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی است که به رقابت و ارائه دیدگاه‌های مختلف کمک می‌کند.

تنظیم‌گری محدود: دولت آمریکا به‌طور کلی دخالت محدودی در فعالیت‌های رسانه‌ای دارد و بیشتر بر حفظ رقابت و جلوگیری از انحصار تمرکز می‌کند. مسئولیت اجتماعی رسانه‌ها: رسانه‌ها در آمریکا علاوه بر حق آزادی بیان، مسئولیت اجتماعی دارند و باید اخبار را به‌طور عادلانه و دقیق پوشش دهند و از اطلاعات نادرست پرهیز کنند.

چالش‌های اصلی در نظام حقوقی رسانه‌های آمریکا

سیستم حقوقی رسانه‌های آمریکا با چندین چالش مهم روبرو است که در درجه اول از فناوری‌های در حال تحول، فشارهای سیاسی و چارچوب‌های حقوقی پیچیده ناشی می‌شود. یکی از مسائل مهم تنش بین مطبوعات آزاد و حقوق محاکمه عادلانه است، جایی که روزنامه‌نگاران اغلب با محدودیت‌هایی مواجه می‌شوند که می‌تواند توانایی آن‌ها را برای گزارش مؤثر در مورد روندهای قانونی مختل کند (Sharif, 2022) (Pember, 1977).

ساختار کلی نظام حقوقی رسانه‌ها در ایالات متحده آمریکا

گزیده چارچوب ساختار رسانه‌های ایالات متحده آمریکا به شرح ذیل است (جنیل بلماز و وین اوربک، ۱۳۹۶):

متمم اول قانون اساسی: اولین اصلاحیه قانون اساسی آمریکا، پایه و اساس آزادی بیان و رسانه‌ها را تشکیل می‌دهد. متمم اول قانونی اساسی آمریکا می‌گوید: کنگره به‌هیچ‌وجه حق قانون‌گذاری در زمینه‌های مذهبی، ممنوع نمودن آزادی‌های اساسی، تحدید آزادی بیان یا آزادی نشریات، ممنوع کردن حق گردهمایی‌های صلح‌آمیز افراد و حق دسترسی به دادگستری را نخواهد داشت.

متمم چهارم قانون اساسی: حقوق افراد ملت در زمینه‌ی برخورداری از امنیت به لحاظ فردی و آزادی نشریات و نیز حقوق مردم در برابر اعمال تجسس غیرقانونی نباید نقض گردیده و هیچ حکمی نباید از مراجع قضائی در این موارد صادر گردد غیر از موارد ضروری که به حکم قانون محل کار و خود افراد را می‌توان تحت مراقبت قرار داد.

متمم ششم قانون اساسی: در اتهامات کیفری متهمین باید از حق محاکمه در دادگاه‌های عمومی و توسط هیئت قضائی بی‌طرف ایالات مربوطه که جرم در آن رخ داده است بهره‌مند باشند.

بخش ۳۲۶ قانون ارتباطات آمریکا: هیچ موردی در این قانون به معنی صدور مجوز به کمیته ارتباطات فدرال برای داشتن اختیار در خصوص سانسور ارتباطات رادیویی یا سیگنال‌های ارسال شده از ایستگاه‌های رادیویی نبوده و کمیته مذکور حق ندارد

هیچ‌گونه اقدامی در راستای تحدید آزادی بیان در ارتباطات رادیویی به عمل آورد. بخش ۱۴۶۴ قانون مجازات عمومی آمریکا: هر فردی که در ارتباطات رادیویی از زبان توهین‌آمیز و نامناسب استفاده کند مجرم بوده و به پرداخت جریمه نقدی یا حبس تا دو سال یا هر دو مجازات محکوم خواهد گردید.

قوانین فدرال: قوانین فدرال مختلفی مانند قانون ارتباطات فدرال به تنظیم برخی جنبه‌های صنعت رسانه می‌پردازند.

قوانین ایالتی: هر ایالت قوانین خاص خود را در مورد رسانه‌ها دارد که ممکن است با قوانین فدرال متفاوت باشد.

قانون مشترک: قاضیان در آمریکا در تصمیم‌گیری‌های خود به قواعد حقوقی مشترک^۱ نیز استناد می‌کنند.

کمیسیون ارتباطات فدرال: این کمیسیون یک نهاد مستقل فدرال است که مسئول تنظیم صنعت ارتباطات، از جمله رادیو و تلویزیون، است.

نتیجه‌گیری

نظام حقوقی رسانه‌ها در آمریکا به عنوان یک مدل برای بسیاری از کشورهای دیگر شناخته می‌شود. با این حال، این سیستم نیز با چالش‌های جدی روبرو است و به‌طور مداوم در حال تحول است. حفظ تعادل بین آزادی بیان و سایر حقوق و منافع عمومی، یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی این نظام است.

ج. قوانین رسانه‌ای در آمریکا

۱. چالش در ارائه فهرستی جامع از قوانین رسانه‌ای آمریکا و سال تصویب آن‌ها

دلیل اصلی این چالش، پیچیدگی و پویایی نظام حقوقی آمریکا در حوزه رسانه است. موارد مهم دیگر به شرح ذیل است:

تعدد قوانین: تعداد بسیار زیادی قانون، مقرر و آئین‌نامه در سطوح فدرال، ایالتی و محلی بر رسانه‌ها حاکم است. این قوانین در طول زمان و با تغییر فناوری و شرایط اجتماعی، به‌طور مداوم تغییر می‌کنند و تکمیل می‌شوند.

قوانین مشترک: علاوه بر قوانین نوشته‌شده، قواعد حقوقی مشترک نیز نقش مهمی در شکل‌دهی به نظام حقوقی رسانه‌ها ایفا می‌کند. این قواعد از طریق آرای دادگاه‌ها و تصمیمات قضایی شکل می‌گیرند و به‌مرور زمان تکامل می‌یابند.

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در [...] |

تغییرات سریع فناوری: با ظهور فناوری‌های جدید مانند اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، قوانین قدیمی به سرعت منسوخ شده و نیاز به تدوین قوانین جدید احساس می‌شود.

۲. برخی از قوانین مهم و تأثیرگذار در حوزه رسانه‌های آمریکا

با وجود این چالش‌ها، می‌توان به برخی از قوانین مهم و تأثیرگذار در حوزه رسانه‌های آمریکا اشاره کرد:

۱-۲. **اولین اصلاحیه قانون اساسی:** این اصلاحیه که در سال ۱۷۹۱ تصویب شد، حق آزادی بیان را تضمین می‌کند و پایه و اساس آزادی رسانه‌ها در آمریکا است. اصلاحیه اول یکی از مهم‌ترین و شناخته‌شده‌ترین بخش‌های قانون اساسی ایالات متحده است و به عنوان سنگ بنای آزادی‌های مدنی در این کشور محسوب می‌شود. این اصلاحیه به‌طور مستقیم به حکومت فدرال محدودیت‌هایی وارد می‌کند و از حقوق اساسی افراد در زمینه‌های مختلفی مانند آزادی بیان، آزادی مذهب، آزادی مطبوعات، حق تجمع مسالمت‌آمیز و حق دادخواهی محافظت می‌کند.

متن کامل اصلاحیه اول:

Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances. (Congress of the United States of America, 2024).

ترجمه فارسی (مفهومی):

کنگره هیچ قانونی وضع نخواهد کرد که به یک دین به عنوان دین رسمی رسمیت بخشد یا مانع از اعمال آزادانه آن شود؛ یا آزادی بیان یا مطبوعات را محدود کند؛ یا حق مردم را برای تجمع مسالمت‌آمیز و دادخواهی از حکومت برای جبران خسارت‌ها سلب کند.

اهمیت اصلاحیه اول:

آزادی مذهب: این اصلاحیه تضمین می‌کند که هیچ دینی به عنوان دین رسمی کشور شناخته نمی‌شود و هر فرد آزاد است که دین خود را انتخاب کند یا به هیچ دینی اعتقاد نداشته باشد.

آزادی بیان: این حق به افراد اجازه می‌دهد تا آزادانه نظرات، عقاید و ایده‌های خود را بیان کنند، حتی اگر این نظرات محبوب یا موردقبول عموم نباشد.

آزادی مطبوعات: این آزادی به رسانه‌ها اجازه می‌دهد تا بدون ترس از سانسور، اخبار و اطلاعات را منتشر کنند.

حق تجمع مسالمت‌آمیز: افراد حق دارند به صورت مسالمت‌آمیز گرد هم آیند و اعتراضات مدنی برگزار کنند.

حق دادخواهی: این حق به افراد اجازه می‌دهد تا در صورت نقض حقوقشان، از دولت شکایت کنند.

تأثیر اصلاحیه اول بر جامعه:

اصلاحیه اول نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری جامعه آزاد و دموکراتیک در ایالات متحده داشته است. این اصلاحیه به افراد اجازه می‌دهد تا آزادانه فکر کنند، ایده‌های جدید را مطرح کنند و در امور سیاسی مشارکت داشته باشند. همچنین این اصلاحیه به‌عنوان یک الگو برای سایر کشورها در سراسر جهان عمل کرده است و به گسترش آزادی‌های مدنی کمک کرده است.

مباحث مرتبط و چالش‌ها:

تفسیر اصلاحیه اول: تفسیر اصلاحیه اول همواره موضوع بحث بوده و محدودیت‌هایی مانند تهدید، افترا و سخنان نفرت‌انگیز مورد توجه قضات و قانون‌گذاران قرار دارد. تعادل بین آزادی بیان و سایر حقوق: اعمال آزادی بیان می‌تواند با حقوق دیگر افراد مانند حق حریم خصوصی و حق عدم تبعیض در تعارض باشد و پیدا کردن تعادل بین این حقوق چالشی مهم است.

فناوری و آزادی بیان: ظهور فناوری‌های جدید مانند اینترنت و رسانه‌های اجتماعی چالش‌های جدیدی برای آزادی بیان ایجاد کرده و سؤالاتی درباره نظارت بر محتوا و حفاظت از حریم خصوصی کاربران مطرح شده است.

خلاصه: اصلاحیه اول قانون اساسی ایالات متحده یکی از مهم‌ترین تضمین‌های آزادی‌های مدنی است و به‌عنوان یک اصل بنیادین در جامعه دموکراتیک آمریکا عمل می‌کند.

۲-۲. قانون ارتباطات فدرال: این قانون در سال ۱۹۳۴ تصویب شد و مسئولیت تنظیم صنعت ارتباطات، از جمله رادیو و تلویزیون را به کمیسیون ارتباطات فدرال^۱ واگذار کرد که یک سازمان دولتی در ایالات متحده است که وظیفه نظارت بر انواع مختلف ارتباطات را بر عهده دارد. این سازمان قوانینی را وضع می‌کند که نحوه استفاده از رادیو، تلویزیون، تلفن، ماهواره، کابل و دیگر فناوری‌های ارتباطی را تعیین می‌کند. (FCC, 2024).

به‌طور خلاصه، این قانون نقش بسیار مهمی در تنظیم و نظارت بر صنعت

1. Federal Communications Commission (FCC)

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در [...] |

ارتباطات در ایالات متحده ایفا می‌کند. این سازمان با وضع قوانین و استانداردهای مناسب، به ایجاد یک محیط رقابتی و سالم در این صنعت کمک می‌کند و از حقوق مصرف‌کنندگان محافظت می‌کند.

۲-۳. قانون آزادی اطلاعات: این قانون در سال ۱۹۶۶ تصویب شد و به شهروندان حق دسترسی به اطلاعات دولتی را می‌دهد.

قانون آزادی اطلاعات یکی از قوانین مهم و بنیادین در ایالات متحده است که به شهروندان این کشور حق دسترسی به اطلاعاتی که در اختیار دولت فدرال قرار دارد را می‌دهد. این قانون به عنوان یک ابزار شفافیت در دولت عمل می‌کند و به شهروندان اجازه می‌دهد تا در مورد تصمیمات دولت اطلاعات بیشتری کسب کنند و بر عملکرد آن نظارت داشته باشند (Freedom of Information Act, 2024).

محدودیت‌ها و استثنائات:

با وجود اهمیت، این قانون دارای محدودیت‌ها و استثنائاتی است. برخی از اطلاعات ممکن است به دلایلی مانند امنیت ملی، حریم خصوصی افراد، یا مسائل تجاری محرمانه تلقی شوند و از شمول این قانون خارج باشند.

اهمیت در عمل:

این قانون در طول سال‌ها نقش مهمی در افشای اطلاعات مهمی در مورد مسائل مختلف از جمله فساد، سوءاستفاده از قدرت و مسائل مربوط به محیط‌زیست و بهداشت ایفا کرده است. روزنامه‌نگاران، محققان و فعالان مدنی اغلب از این قانون برای افشای اطلاعاتی استفاده می‌کنند که در غیر این صورت ممکن بود از دید عموم پنهان بماند.

چالش‌ها و انتقادات:

با وجود اهمیت، این قانون با چالش‌هایی نیز روبرو است. برخی از این چالش‌ها عبارت‌اند از:

تأخیر در پاسخگویی: برخی از آژانس‌ها ممکن است درخواست‌ها را به تعویق بی‌اندازند یا اطلاعات ناقصی ارائه دهند.

هزینه‌های درخواست: در برخی موارد، متقاضیان ممکن است مجبور به پرداخت هزینه‌هایی برای پردازش درخواست خود شوند.

تعریف مبهم استثنائات: برخی از استثنائات در این قانون به اندازه کافی روشن نیستند و ممکن است به تفسیرهای مختلفی منجر شوند.

در کل، قانون آزادی اطلاعات یک ابزار مهم برای شفافیت و پاسخگویی دولت در ایالات متحده است. با این حال، برای اطمینان از اجرای کامل و مؤثر این قانون، نیاز به تلاش‌های مداوم برای رفع چالش‌ها و بهبود روند درخواست و دریافت اطلاعات وجود دارد.

۴-۲. قانون کپی‌رایت: این قانون از آثار هنری، ادبی و علمی در برابر کپی‌برداری غیرمجاز محافظت می‌کند و آخرین نسخه آن در سال ۱۹۷۶ تصویب شد.

قانون کپی‌رایت ایالات متحده آمریکا مجموعه‌ای از قوانین است که با هدف حمایت از حقوق پدیدآورندگان آثار اصلی مانند کتاب‌ها، موسیقی، فیلم‌ها، نرم‌افزارها و سایر آثار خلاقانه وضع شده است. این قانون به صاحبان آثار اجازه می‌دهد تا بر نحوه استفاده از آثار خود کنترل داشته باشند و از کپی‌برداری غیرمجاز جلوگیری کنند.

عناصر کلیدی قانون کپی‌رایت:

اصل اصالت: برای اینکه یک اثر مشمول قانون کپی‌رایت شود، باید حاصل تلاش خلاقانه فرد باشد و صرفاً یک کپی از اثر دیگری نباشد.

ثبت: اگرچه ثبت کپی‌رایت الزامی نیست، اما ثبت رسمی می‌تواند در اثبات مالکیت و پیگیری تخلفات مفید باشد.

حقوق انحصاری: صاحب کپی‌رایت حق انحصاری برای تکثیر، توزیع، نمایش عمومی، اجرا و ایجاد آثار مشتق از اثر اصلی را دارد.

استفاده منصفانه: قانون کپی‌رایت به برخی استفاده‌های غیرمجاز از آثار، مانند نقل‌قول برای اهداف آموزشی یا نقد، اجازه می‌دهد.

مدت زمان حفاظت: مدت زمان حفاظت از آثار کپی‌رایتی محدود است و پس از پایان این مدت، اثر وارد مالکیت عمومی می‌شود.

۵-۲. قانون حریم خصوصی الکترونیکی: این قانون در سال ۱۹۸۶ تصویب شد و حریم خصوصی ارتباطات الکترونیکی را محافظت می‌کند.

قانون حریم خصوصی ارتباطات الکترونیکی^۱، یک قانون فدرال در ایالات متحده است که به منظور محافظت از حریم خصوصی ارتباطات الکترونیکی افراد وضع شده است. این قانون در سال ۱۹۸۶ تصویب شد و با پیشرفت فناوری‌های ارتباطی و افزایش حجم ارتباطات الکترونیکی، چندین بار اصلاح شده است.

چالش‌ها و انتقادات:

تغییرات سریع فناوری: با توجه به سرعت بالای تغییرات در حوزه فناوری، این قانون ممکن است همیشه نتواند به‌طور کامل از حریم خصوصی افراد در برابر تهدیدات جدید محافظت کند.

تعارض با امنیت ملی: در برخی موارد، نیاز به امنیت ملی ممکن است با حقوق حریم خصوصی افراد در تعارض باشد.

تعریف مبهم برخی مفاهیم: برخی از مفاهیم استفاده شده در این قانون ممکن است به‌اندازه کافی روشن نباشند و به تفسیرهای مختلفی منجر شوند.

در کل، قانون حریم خصوصی ارتباطات الکترونیکی یک قانون پیچیده و در حال تحول است که با چالش‌های مختلفی روبرو است. با این حال، این قانون نقش مهمی در حفظ حریم خصوصی افراد در عصر دیجیتال ایفا می‌کند و به‌عنوان یک نقطه شروع برای بحث‌ها و گفتگوهای بیشتر در این زمینه عمل می‌کند.

۶-۲. قانون حفاظت از کودکان در اینترنت: این قانون در سال ۲۰۰۰ تصویب شد و مدارس و کتابخانه‌های عمومی را ملزم می‌کند تا فیلترهایی برای مسدود کردن دسترسی به محتوای نامناسب برای کودکان نصب کنند.

قانون حفاظت از کودکان در اینترنت، قانونی فدرال در ایالات متحده است که با هدف محافظت از کودکان در برابر محتوای نامناسب در اینترنت، در مدارس و کتابخانه‌هایی که از بودجه فدرال استفاده می‌کنند، وضع شده است.

چالش‌ها و انتقادات:

محدودیت آزادی بیان: برخی از منتقدان معتقدند که این قانون با فیلتر کردن محتوا، آزادی بیان را محدود می‌کند و دسترسی به اطلاعات مفید را برای همه کاربران دشوار می‌سازد. کارایی فیلترها: کارایی نرم‌افزارهای فیلترینگ در مسدود کردن محتوای نامناسب و در عین حال اجازه دسترسی به محتوای مفید، همواره مورد سؤال بوده است.

تعریف محتوای نامناسب: تعیین اینکه چه محتوایی نامناسب است، می‌تواند چالش‌برانگیز باشد و ممکن است منجر به مسدود شدن برخی از محتوای قانونی شود.

در کل، این قانون تلاش می‌کند تا تعادلی بین محافظت از کودکان در برابر محتوای نامناسب و حفظ آزادی بیان برقرار کند. با این حال، این قانون همچنان با چالش‌ها و انتقاداتی

روبرو است و اجرای آن در مدارس و کتابخانه‌ها به روش‌های مختلفی صورت می‌گیرد.

مقایسه تطبیقی قانون مطبوعات در ایران و آمریکا

۱. چالش‌ها و فرصت‌ها

مقایسه قوانین و موضوعات رسانه‌ای حاکم بر نظام آمریکا و ایران، به دلیل تفاوت‌های بنیادین در ساختار سیاسی، اجتماعی و فرهنگی این دو کشور، امری پیچیده و چالش‌برانگیز است. هر یک از این کشورها رویکرد متفاوتی نسبت به آزادی بیان، نقش رسانه‌ها در جامعه و نظارت دولت بر رسانه‌ها دارند.

۲. مناطق بالقوه برای تطبیق

با وجود تفاوت‌های موجود، برخی از مناطق بالقوه برای تطبیق و همگرایی بین قوانین و موضوعات رسانه‌ای دو کشور وجود دارد که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: حقوق اساسی: هر دو کشور به حقوق اساسی مانند آزادی بیان اعتقاد دارند، اما تعبیر و تفسیر این حق در عمل متفاوت است. می‌توان مکانیزم‌هایی برای تضمین بیشتر این حق ایجاد کرد.

مبارزه با اخبار جعلی و اطلاعات نادرست: هر دو کشور با چالش انتشار اخبار جعلی و اطلاعات نادرست در فضای مجازی مواجه هستند و می‌توان از تجربیات موفق یکدیگر برای تقویت زیرساخت‌ها استفاده کرد.

حفاظت از کودکان در فضای مجازی: هر دو کشور به اهمیت حفاظت از کودکان در برابر محتوای نامناسب در فضای مجازی واقف هستند و می‌توان از تجربیات موفق در زمینه فیلترینگ و آموزش بهره برد.

شفافیت رسانه‌ای: تقویت شفافیت در رسانه‌ها و ایجاد مکانیزم‌های پاسخگویی رسانه‌ها در برابر مخاطبان می‌تواند به هر دو کشور کمک کند.

حمایت از رسانه‌های مستقل: تقویت رسانه‌های مستقل و متنوع می‌تواند به افزایش تنوع آرا و نظرات در فضای رسانه‌ای کمک کند.

۳. چالش‌های پیش رو

تفاوت‌های ایدئولوژیک: تفاوت‌های بنیادین در ایدئولوژی سیاسی و اجتماعی دو کشور، مانع اصلی در راه تطبیق قوانین و موضوعات رسانه‌ای است.

نقش دولت در رسانه‌ها: نقش دولت در رسانه‌ها در دو کشور بسیار متفاوت است و

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در [...] |

این تفاوت باعث ایجاد چالش‌های جدی در زمینه آزادی بیان و تنوع رسانه‌ای می‌شود. فشار گروه‌های مختلف: گروه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در هر دو کشور فشارهای مختلفی بر قوانین و سیاست‌های رسانه‌ای وارد می‌کنند. تغییرات سریع فناوری: تغییرات سریع فناوری و ظهور رسانه‌های اجتماعی، چالش‌های جدیدی را برای تنظیم مقررات رسانه‌ای ایجاد می‌کند.

تطبیق در گروه‌ها و دسته‌بندی‌های پیشنهادی:

با توجه به گستردگی موارد قابل بررسی و تطبیق، جهت سهولت در ارائه و همچنین بهره‌برداری از داده‌های به دست آمده از طریق روش‌های تحقیق در پژوهش حاضر، دسته‌بندی ۱۸ گانه‌ای بدین منظور تهیه شده است که به شرح ذیل می‌باشد:

۱. مبانی فلسفی و تاریخی:

آمریکا: قانون مطبوعات آمریکا بر پایه اصول آزادی بیان و آزادی مطبوعات بنا شده است که ریشه در فلسفه سیاسی لیبرالی و حقوق طبیعی دارد. این اصول به عنوان حقوق اساسی و جدایی‌ناپذیر افراد تلقی می‌شوند.

ایران: قانون مطبوعات ایران بر پایه اصول اسلامی و مصالح نظام جمهوری اسلامی استوار است. آزادی بیان در این قانون مشروط به رعایت این اصول و مصالح است.

۲. ساختار قانونی:

آمریکا: قانون مطبوعات در آمریکا عمدتاً از طریق آرای دادگاه‌ها شکل گرفته است. قانون اساسی و متمم‌های آن، به‌ویژه متمم اول، چارچوب اصلی را فراهم می‌کنند. ایران: قانون مطبوعات ایران به صورت یک قانون مصوب مجلس شورای اسلامی است و همراه با سایر قوانین مرتبط، چارچوب قانونی فعالیت‌های مطبوعاتی را تعیین می‌کند.

۳. حقوق و تکالیف مطبوعات:

آمریکا: مطبوعات در آمریکا از حقوق گسترده‌ای برخوردارند، از جمله حق انتشار اخبار، حق انتقاد از دولت، حق دسترسی به اطلاعات دولتی و عمومی. در عین حال، مطبوعات مسئولیت دارند از قوانین ضد افترا و نشر اکاذیب پیروی کنند.

ایران: مطبوعات در ایران نیز دارای حقوقی هستند، مانند حق انتشار اخبار و نظرات، اما این حقوق با محدودیت‌هایی همراه هستند. مطبوعات در ایران همچنین مسئولیت دارند از اصول اسلامی و مصالح نظام پیروی کنند.

۴. محدودیت‌های مطبوعات:

آمریکا: محدودیت‌های اصلی مطبوعات در آمریکا شامل قوانین ضد افترا، نشر اکاذیب، تهدید به خشونت و افشای اطلاعات محرمانه است.

ایران: محدودیت‌های قانونی مطبوعات در ایران گسترده‌تر هستند و شامل موارد زیر می‌شوند:

- انتشار مطالب مخالف مبانی و احکام اسلام
- اشاعه فحشاء و منکرات
- ایجاد اختلاف بین اقشار جامعه
- تهدید به امنیت ملی
- اهانت به مقامات و مقدسات
- انتشار اسناد محرمانه

۵. نهادهای نظارتی:

آمریکا: در آمریکا، نظارت بر مطبوعات عمدتاً توسط دادگاه‌ها انجام می‌شود. هیئت‌داوران نیز ممکن است در برخی موارد نقش داشته باشند.

ایران: در ایران، هیئت نظارت بر مطبوعات نقش اصلی را در نظارت بر محتوا ایفا می‌کند. این هیئت می‌تواند به نشریات اخطار دهد، پروانه انتشار را لغو کند یا پرونده را به دادگاه بفرستد.

۶. جرائم مطبوعاتی و مجازات:

آمریکا: جرائم مطبوعاتی در آمریکا معمولاً شامل موارد زیر می‌شوند:

- افترا
- نشر اکاذیب
- تهدید به خشونت
- نقض حریم خصوصی
- افشای اطلاعات محرمانه
- نقض حقوق مالکیت معنوی
- ایران: جرائم مطبوعاتی در ایران گسترده‌تر هستند و شامل موارد زیر می‌شوند:
- انتشار مطالب مخالف مبانی و احکام اسلام
- اهانت به مقامات و مقدسات
- انتشار اسناد محرمانه

- ترویج فحشاء و منکرات
- ایجاد اختلاف بین اقشار جامعه
- تهدید به امنیت ملی
- نقض قوانین مربوط به نشر آگهی‌ها
- سرقت ادبی

مجازات برای جرائم مطبوعاتی در هر دو کشور متنوع هستند و می‌توانند شامل جریمه‌های مالی، توقیف نشریه، محکومیت کیفری و حتی زندان باشند.

۷. تأثیر بر جامعه و سیاست:

آمریکا: آزادی مطبوعات در آمریکا به عنوان یکی از ستون‌های دموکراسی و آزادی‌های فردی تلقی می‌شود. رسانه‌ها در شکل‌دهی افکار عمومی، نظارت بر دولت و تقویت دموکراسی نقش مهمی دارند.

ایران: در ایران، آزادی مطبوعات محدودتر است و رسانه‌ها اغلب تحت تأثیر دیدگاه‌های حاکمیت قرار دارند. با این وجود، رسانه‌ها همچنان می‌توانند در سطح وسیعی بر افکار عمومی و روندهای سیاسی تأثیر بگذارند.

۸. مقایسه تاریخی:

آمریکا: قانون مطبوعات در آمریکا از زمان استقلال کشور تاکنون تغییرات زیادی کرده است. در ابتدا، آزادی مطبوعات با محدودیت‌هایی همراه بود، اما در طول زمان، آزادی مطبوعات گسترش یافته است.

ایران: قوانین مطبوعات در ایران نیز در طول زمان تغییر کرده‌اند. پس از انقلاب اسلامی، قوانین مطبوعات به منظور تقویت نظام جمهوری اسلامی و حفظ ارزش‌های اسلامی اصلاح شدند.

۹. مقایسه با سایر کشورها:

غرب: در بسیاری از کشورهای غربی، آزادی مطبوعات به عنوان یک حق اساسی تلقی می‌شود و قوانین مطبوعات نسبتاً آزاد هستند.

کشورهای دیگر: در برخی کشورهای دیگر، قوانین مطبوعات محدودتر هستند و دولت نقش نظارتی بیشتری بر رسانه‌ها دارد.

۱۰. حق دسترسی به اطلاعات:

آمریکا: قانون آزادی اطلاعات در آمریکا به شهروندان حق دسترسی به اطلاعات دولتی

را می‌دهد، مگر در موارد استثنایی.

ایران: در ایران، حق دسترسی به اطلاعات دولتی محدودتر است و قوانین مربوط به دسترسی به اطلاعات ممکن است پیچیده‌تر باشند.

۱۱. حفاظت از منابع خبری:

آمریکا: در آمریکا، قوانین خاصی برای حفاظت از منابع خبری وجود دارد، به‌ویژه در مورد خبرنگارانی که اطلاعات محرمانه را افشا می‌کنند.

ایران: قوانین حفاظت از منابع خبری در ایران ممکن است محدودتر باشند و خبرنگاران ممکن است در برخی موارد تحت فشارهایی خارج از محدوده قوانین قرار گیرند.

۱۲. مسئولیت اجتماعی رسانه‌ها:

آمریکا: رسانه‌ها در آمریکا مسئولیت اجتماعی دارند تا اطلاعات صحیح و بی‌طرف را به مردم ارائه دهند و از اخلاق حرفه‌ای پیروی کنند.

ایران: رسانه‌ها در ایران نیز مسئولیت اجتماعی دارند، اما این مسئولیت‌ها ممکن است با محدودیت‌هایی همراه باشند و شامل رعایت اصول اسلامی و مصالح نظام نیز می‌شوند.

۱۳. نقش فناوری اطلاعات:

آمریکا: فناوری اطلاعات تأثیر زیادی بر مطبوعات در آمریکا داشته است. ظهور رسانه‌های دیجیتال و شبکه‌های اجتماعی باعث افزایش چندگانگی رسانه‌ای و دسترسی به اطلاعات شده است.

ایران: فناوری اطلاعات در ایران نیز تأثیرگذار بوده است، اما دولت کنترل بیشتری بر فضای مجازی دارد و دسترسی به برخی اطلاعات و رسانه‌ها ممکن است محدود باشد.

۱۴. چارچوب مطبوعاتی:

تعریف مطبوعات: در هر دو کشور، تعریف مطبوعات شامل نشریات چاپی و الکترونیکی می‌شود، اما تفاوت‌هایی جزئی در تعاریف دقیق وجود دارد.

حقوق مطبوعات: در آمریکا، حقوق مطبوعات بسیار گسترده‌تر است و شامل حق انتشار اخبار، انتقاد از دولت و بیان آزادانه افکار می‌شود. در ایران، این حقوق با محدودیت‌هایی همراه است.

حدود مطبوعات: در آمریکا، محدودیت‌های بسیار کمی برای انتشار مطالب وجود دارد، مگر اینکه به حقوق دیگران یا امنیت ملی آسیب برساند. در ایران، محدودیت‌های

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در [...] |

بسیاری برای انتشار مطالب وجود دارد، به‌ویژه در مورد موضوعاتی مانند امنیت ملی، اخلاق و دین.

نظارت بر مطبوعات: در آمریکا، نظارت بر مطبوعات عمدتاً توسط دادگاه‌ها انجام می‌شود. در ایران، هیئت نظارت بر مطبوعات نقش اصلی را در نظارت بر محتوا ایفا می‌کند.

۱۵. قانون‌گذاری:

آمریکا: بسیاری از قوانین مربوط به مطبوعات در آمریکا از طریق آرای دادگاه‌ها شکل گرفته است.

ایران: قوانین مطبوعات ایران عمدتاً از طریق مجلس شورای اسلامی تصویب می‌شوند.

۱۶. چندگانگی رسانه‌ای:

آمریکا: آمریکا دارای تنوع بسیار زیادی از رسانه‌ها با دیدگاه‌های مختلف است. ایران: اگرچه چندگانگی رسانه‌ای در ایران وجود دارد، اما این چندگانگی در مقایسه با آمریکا محدودتر است و رسانه‌ها اغلب تحت تأثیر دیدگاه‌های حاکمیت قرار دارند.

۱۷. چالش‌های قانون مطبوعات ایران:

محدودیت آزادی بیان: یکی از اصلی‌ترین چالش‌های قانون مطبوعات ایران، محدودیت‌های اعمال شده بر آزادی بیان است. قانون به‌صراحت آزادی بیان را مشروط به رعایت اصول اسلامی و مصالح جامعه می‌داند ولی در عمل شاهد اعمال سلاقی مختلف هستیم.

نقش نظارتی دولت: دولت در ایران نقش نظارتی گسترده‌ای بر مطبوعات دارد که می‌تواند به محدودیت نامتعارف آزادی بیان و استقلال رسانه‌ها منجر شود. هیئت نظارت بر مطبوعات نیز به عنوان یک نهاد دولتی، ممکن است تحت تأثیر فشارهای سیاسی دولت‌های مختلف قرار گیرد.

تعریف مبهم «مصلحت جامعه»: مفهوم «مصلحت جامعه» در قانون مطبوعات ایران کمی مبهم است و ممکن است به‌طور سلیقه‌ای تفسیر شود که این امر می‌تواند منجر به محدودیت‌های غیرقانونی بر آزادی بیان شود.

جرایم مطبوعاتی: برخی از جرائم مطبوعاتی در ایران بسیار گسترده و مبهم هستند که می‌تواند منجر به تعقیب قضایی بی‌مورد و بازدارندگی از آزادی بیان مد نظر نظام اسلامی شود.

۱۸. چالش‌های قانون مطبوعات آمریکا:

پراکندگی قانونی: قوانین مربوط به مطبوعات در آمریکا از منابع مختلف، از جمله قانون اساسی، قوانین فدرال و قوانین ایالتی سرچشمه می‌گیرند. این پراکندگی می‌تواند منجر به پیچیدگی و عدم وضوح در قوانین شود.

تعارضات بین آزادی بیان و سایر حقوق: در برخی موارد، آزادی بیان ممکن است با سایر حقوق، مانند حق حفظ حریم خصوصی یا حق کپی‌رایت، در تعارض قرار گیرد. این تعارضات می‌تواند منجر به چالش‌های قانونی شود.

تأثیر فناوری: پیشرفت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، چالش‌های جدیدی برای قانون مطبوعات آمریکا ایجاد کرده‌اند، مانند نحوه تنظیم محتوا در فضای مجازی و حفاظت از داده‌های شخصی.

تغییر در ارزش‌ها و انتظارات: تغییرات اجتماعی و فرهنگی در آمریکا می‌تواند منجر به چالش‌هایی در تفسیر و اجرای قانون مطبوعات شود.

به‌طور خلاصه، هر دو قانون مطبوعات ایران و آمریکا با چالش‌های خاص خود روبرو هستند. قانون ایران با محدودیت‌های آزادی بیان و نقش نظارتی دولت مواجه است، در حالی که قانون آمریکا با پراکندگی قانونی، تعارضات بین حقوق و چالش‌های فناوری سروکار دارد.

این مقایسه تطبیقی، برخی از تفاوت‌ها و شباهت‌های مهم بین قانون مطبوعات آمریکا و ایران را نشان می‌دهد. با توجه به پیچیدگی موضوع و تفاوت‌های فرهنگی و سیاسی دو کشور، این مقایسه می‌تواند به‌عنوان یک نقطه شروع برای بررسی‌های عمیق‌تر مورد استفاده قرار گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌طور که قبلاً نیز اشاره شد، تفاوت‌های اساسی بین این دو قانون وجود دارد که ریشه در تفاوت‌های سیستم سیاسی، فرهنگی و تاریخی آن‌ها دارد. در همین راستا به دلیل گستردگی موضوعات و لزوم تجزیه و تحلیل فنی آن‌ها، در این قسمت اندکی فراتر از ساختار معمول یک پژوهش علمی، موضوعات قابل طرح در سه بخش کلی (نتایج حاصل از بررسی و تحلیل داده‌های پژوهش، از ادعا تا عمل و فرصت مطالعاتی به‌عنوان رهیافت پژوهش) ارائه می‌گردد.

الف) نتایج حاصل از بررسی و تحلیل داده‌های پژوهش

دسته‌بندی	آمریکا	ایران	مقایسه	نتیجه‌گیری
مبانی فلسفی و تاریخی	آزادی بیان، حقوق طبیعی	اصول اسلامی، مصالح نظام	تفاوت در ریشه‌های فلسفی	قوانین مطبوعات در دو کشور بر اساس ارزش‌ها و ایدئولوژی‌های متفاوت شکل گرفته‌اند.
ساختار قانونی	عمدتاً از طریق آرای دادگاه‌ها	قانون مصوب مجلس	تفاوت در شکل‌گیری قوانین	در آمریکا انعطاف‌پذیری بیشتری در قوانین وجود دارد، در حالی که در ایران قوانین صریح‌تر و جزئی‌تر هستند.
حقوق و تکالیف مطبوعات	حقوق گسترده با محدودیت‌های اندک	حقوق محدودتر با تأکید بر مسئولیت‌های اجتماعی	تفاوت در میزان آزادی	آزادی مطبوعات بر روی کاغذ در آمریکا به مراتب بیشتر از ایران است.
محدودیت‌ها	محدودیت‌های مشخص و قانونی	محدودیت‌های گسترده و گاه مبهم	تفاوت در دامنه محدودیت‌ها	ایران محدودیت‌های بیشتری بر مطبوعات اعمال می‌کند.
نهادهای نظارتی	دادگاه‌ها، هیئت‌داوران	هیئت نظارت بر مطبوعات	تفاوت در ساختار نظارتی	در ایران نظارت دولتی بر مطبوعات قوی‌تر است.
جرایم و مجازات	جرایم مشخص و مجازات متناسب	جرایم گسترده‌تر و مجازات شدیدتر	تفاوت در شدت مجازات	جرایم مطبوعاتی در ایران مجازات سنگین‌تری دارد.
تأثیر بر جامعه و سیاست	نقش مهم در دموکراسی	تأثیر محدودتر تحت نظارت دولت	تفاوت در نقش رسانه‌ها	رسانه‌های آمریکایی نقش مهم‌تری در شکل‌دهی افکار عمومی دارند.
مقایسه تاریخی	تکامل به سمت آزادی بیشتر	تغییرات تحت تأثیر انقلاب اسلامی	تفاوت در روند تاریخی	در آمریکا آزادی مطبوعات به تدریج افزایش یافته، در حالی که در ایران هنوز محدودیت‌هایی جود دارد.
مقایسه با سایر کشورها	مشابه کشورهای غربی	تفاوت با بسیاری از کشورها	تفاوت در جایگاه جهانی	ایران در مقایسه با بسیاری از کشورها محدودیت‌های بیشتری بر مطبوعات دارد.

دسته‌بندی	آمریکا	ایران	مقایسه	نتیجه‌گیری
حق دسترسی به اطلاعات	حق گسترده دسترسی	حق محدودتر	تفاوت در شفافیت دولت	آمریکا به شفافیت دولت و دسترسی به اطلاعات اهمیت بیشتری می‌دهد.
حفاظت از منابع خبری	حفاظت قانونی قوی‌تر	حفاظت محدودتر	تفاوت در حمایت از خبرنگاران	خبرنگاران در آمریکا از حمایت قانونی بیشتری برخوردارند.
مسئولیت اجتماعی رسانه‌ها	تأکید بر اخلاق حرفه‌ای و ارائه اطلاعات صحیح	تأکید بر رعایت اصول اسلامی و مصالح نظام	تفاوت در اولویت‌ها	مسئولیت اجتماعی رسانه‌ها در ایران با محدودیت‌های بیشتری همراه است.
نقش فناوری اطلاعات	تأثیر گسترده و مثبت	تأثیر محدودتر تحت کنترل دولت	تفاوت در استفاده از فناوری	فناوری در آمریکا به تنوع رسانه‌ای کمک کرده است، در حالی که در ایران کنترل دولت بر فضای مجازی بیشتر است.
چارچوب مطبوعاتی	تعریف گسترده‌تر و انعطاف‌پذیرتر	تعریف محدودتر و جزئی‌تر	تفاوت در تعریف و حدود	در ایران تعریف مطبوعات محدودتر و حدود آن مشخص‌تر است.
قانون‌گذاری	از طریق آرای دادگاه‌ها	از طریق مجلس شورای اسلامی	تفاوت در فرایند قانون‌گذاری	در آمریکا انعطاف‌پذیری بیشتری در قانون‌گذاری وجود دارد.
چندگانگی رسانه‌ای	تنوع بسیار زیاد	تنوع محدودتر	تفاوت در میزان رقابت	در آمریکا رقابت رسانه‌ای بسیار بیشتر است.
چالش‌های قانون مطبوعات ایران	محدودیت آزادی بیان، نقش نظارتی دولت، تعاریف مبهم، جرائم گسترده	پراکندگی، قانونی، تعارضات بین حقوق، تأثیر فناوری، تغییرات اجتماعی	تفاوت در چالش‌های اصلی	هر دو کشور با چالش‌های خاص خود روبرو هستند، اما چالش‌های اصلی در ایران مربوط به محدودیت‌های آزادی بیان و در آمریکا مربوط به پیچیدگی‌های قانونی و تغییرات اجتماعی است.

ب) از ادعا تا عمل

علیرغم وجود قوانین و ادعاهای خوش‌صورت، این روزها تناقض‌گویی‌های آشکار فراوانی را شاهد هستیم که در جوامع مدعی آزادی بیان، از جمله آمریکا، به چشم می‌خورد. برای بررسی دقیق‌تر این موضوع، بهتر است به چند نکته مهم توجه کنیم:

- آزادی بیان، یک اصل نسبی: آزادی بیان، هیچ‌گاه یک حق مطلق و بدون محدودیت نیست. در همه جوامع، حتی دموکراتیک‌ترین آن‌ها، جهت حفظ ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، محدودیت‌هایی برای این آزادی در نظر گرفته شده است. مواردی مانند تحریک به خشونت، افترا، نشر اکاذیب و تهدید، از جمله این محدودیت‌ها هستند.
- تعریف اعتراض: آنچه به‌عنوان «اعتراض» تلقی می‌شود، می‌تواند علیرغم تعاریف به‌ظاهر ساختارمند، تفاسیر مختلفی داشته باشد. تجمع مسالمت‌آمیز، بیان انتقاد و حتی اعتصاب، همگی می‌توانند به‌عنوان اعتراض تلقی شوند؛ اما بر خلاف ادعای جوامع مدعی آزادی بین، آن‌ها در عمل، ضمن ارائه تفاسیر بعضاً ناهمگون، هر نوع اعتراضی را لزوماً با آزادی بیان برابر نمی‌دانند.
- تفاوت بین نظریه و عمل (دوگانه‌گویی قدرت): بسیاری از کشورها، از جمله آمریکا، در قوانین اساسی خود بر آزادی بیان تأکید کرده و خود را بعنوان یک کشور پیشرو و صاحب سبک در دنیا مطرح می‌کنند، اما در عمل، اجرای این قوانین و تفسیر آن‌ها، می‌تواند متفاوت باشد. عوامل مختلفی مانند فشارهای سیاسی، رویدادهای جاری و نگرش‌های قضایی، بر نحوه برخورد با اعتراضات تأثیرگذار هستند. در واقع دولت‌ها اغلب از یک سو بر آزادی بیان تأکید می‌کنند و از سوی دیگر، زمانی که این آزادی به چالش کشیدن قدرت آن‌ها منجر می‌شود، آن را محدود می‌کنند.

آمریکا، به‌عنوان مهد دموکراسی و آزادی‌های فردی، همواره مدعی دفاع از آزادی بیان بوده است؛ اما در طول تاریخ این کشور، شاهد تضادهای آشکاری بین این اصل بنیادین و سرکوب جنبش‌های اجتماعی مختلف بوده‌ایم. این تضاد، موضوعی پیچیده و چندوجهی است که نیازمند بررسی دقیق از منظر تاریخی، سیاسی و اجتماعی است.

آزادی بیان در مقابل امنیت ملی

یکی از مهم‌ترین دلایلی که دولت آمریکا به سرکوب جنبش‌ها متوسل می‌شود، نگرانی از تهدید امنیت ملی است. در دوران جنگ سرد و پس از حملات ۱۱ سپتامبر، محدودیت‌هایی بر آزادی بیان به بهانه مبارزه با تروریسم اعمال شد. قانون پاتریوت اکت، یکی از نمونه‌های بارز این محدودیت‌هاست که به دولت اجازه می‌دهد بدون حکم دادگاه به نظارت بر ارتباطات شهروندان بپردازد.

آزادی بیان در مقابل نظم عمومی

دولت‌ها اغلب از حفظ نظم عمومی به‌عنوان توجیهی برای محدود کردن آزادی بیان استفاده می‌کنند. اعتراضات گسترده و خشونت‌آمیز می‌تواند به تهدیدی برای امنیت عمومی تبدیل شود. در چنین شرایطی، دولت‌ها ممکن است با اعمال محدودیت‌هایی بر تجمع و تظاهرات، تلاش کنند تا نظم را برقرار کنند.

آزادی بیان در مقابل حقوق دیگران

آزادی بیان تا جایی تضمین می‌شود که به حقوق دیگران آسیب نرساند. اظهارات نفرت‌انگیز، تهدید به خشونت و تبعیض بر اساس نژاد، جنسیت یا مذهب، از جمله مواردی هستند که می‌توانند محدود شوند.

نمونه‌هایی از سیر تاریخی تناقض ادعای آزادی بیان در آمریکا

جنگ رژیم صهیونیستی علیه غزه که از پائیز سال گذشته (۱۴۰۲) آغاز شد، جرقه پرنوری برای جان گرفتن دوباره جنبش دانشجویی در هزاران کیلومتر دورتر در آمریکا و برخی دیگر از کشورهای غربی شد. اگرچه اعتراضات علیه جنگ غزه در اروپا و برخی دیگر از کشورها نیز جریان داشته است، اما اعتراضات روزانه در دانشگاه‌های مختلف آمریکا نشان می‌دهد که جنبش دانشجویی این کشور که اکنون بر سر توقف جنگ اسرائیل علیه غزه در حال دست‌وپنجه نرم کردن با نیروهای امنیتی و پلیس آمریکاست، یکی از مهم‌ترین دوران خود را سپری می‌کند. آمار منابع آمریکایی دستگیری و بازداشت بیش از ۷۰۰ دانشجو و استاد دانشگاه معترض آمریکایی علیه جنگ غزه را تأیید کرده و موج بازداشت‌ها و خشونت پلیس علیه دانشجویان معترض حامی فلسطین، سروصدای بسیاری به پا کرده است. حتی برخی کارشناسان، جنبش دانشجویی فعلی در آمریکا را که علیه جنگ غزه شکل گرفته است، با دیگر جنبش‌های دانشجویی ضدجنگ در آمریکا در دهه‌های گذشته از جمله جنبش دانشجویی ضدجنگ در دوران جنگ ویتنام مقایسه کرده‌اند (همشهری آنلاین، ۱۴۰۳)

- ۱۹۶۰: تحصن و اعتراضات دانشجویی سیاه‌پوستان علیه سیاست‌های نژادپرستانه.
- ۱۹۶۸: اعتراضات دانشجویی علیه جنگ ویتنام: یکی از بزرگ‌ترین و مشهورترین جنبش‌های دانشجویی در تاریخ آمریکا بود که با سرکوب‌های گسترده پلیس و نیروهای امنیتی روبرو شد.
- ۱۹۷۰: جنبش‌های مدنی: جنبش مدنی سیاه‌پوستان در آمریکا، یکی از بارزترین

نمونه‌های تضاد بین آزادی بیان و سرکوب است. فعالان این جنبش، با وجود برخورداری از حق آزادی بیان، به دلیل اعتراضات مسالمت‌آمیز خود با خشونت پلیس و تبعیض روبرو شدند. تظاهرات دانشجویان سیاه‌پوست علیه بی‌عدالتی نژادی و رفتار نامناسب کارمندان سفیدپوست از نمونه‌های آن روزهاست.

- ۱۹۸۵: اعتراضات دانشجویی ضد حکومت آپارتاید آفریقای جنوبی.
- ۱۹۹۱: تظاهرات دانشجویی علیه جنگ اول خلیج فارس.
- ۲۰۰۳: اعتراضات دانشجویی ضد جنگ در دانشگاه‌های آمریکا در آستانه جنگ عراق.
- ۲۰۱۱ جنبش اشغال وال استریت: این جنبش که علیه نابرابری اقتصادی شکل گرفت، با برخوردهای خشن پلیس روبرو شد.
- ۲۰۱۸: جنبش دانشجویی «زندگی سیاه‌پوستان مهم است».
- ۲۰۲۴: اعتراضات دانشجویی حمایت از فلسطین برای توقف جنگ غزه در سال‌های اخیر نیز شاهد اعتراضات دانشجویی در آمریکا به مسائلی مانند نژادپرستی، خشونت پلیس و تغییرات اقلیمی بوده‌ایم.
- اعمال محدودیت‌های فراوان در رسانه‌های اجتماعی در راستای منافع سیاسی و اقتصادی: در این روزها در موارد متعددی شاهد هستیم که ادعای آزادی بیان کشورهای غربی، صرفاً در قامت همان ادعا باقی مانده است. تناقض‌گویی‌ها در اینجا را می‌توان در دو بخش اصلی ذکر نمود:
 - داخلی: می‌بینیم که چگونه به‌رغم سلطه اطلاعاتی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی آمریکا بر دنیا از طریق رسانه‌ها، کشورهای مدعی دموکراسی، شدیدترین محدودیت‌ها را در خصوص شبکه‌های اجتماعی در کشور خود بکار می‌برند. همانند اعمال فیلترینگ شدید شبکه اجتماعی تیک‌تاک در ایالات متحده آمریکا. شرکت تیک‌تاک باید نظرات و فشارهای آمریکا را اعمال کند ولی بزرگ‌ترین شبکه‌های رسانه‌ای دنیا که متعلق به آمریکاست، به‌هیچ‌وجه خود را پاسخگوی دولت‌های دنیا نمی‌داند!
 - بین‌المللی: کشورهای غربی مدعی آزادی بیان، کوچک‌ترین استفاده از رسانه‌ها در ایجاد یا اطلاع رسانه در خصوص اعتراض‌ها را بر نمی‌تابند ولی به‌طور آشکارا به پشتیبانی رسانه‌ای در ایجاد و تداوم شورش‌ها در کشورهای مستقل دنیا را اعلام می‌کنند و در ادعای مضحک آن‌را مساوی آزادی بیان می‌دانند!
- کوچک‌ترین توهین به ساختارهای سیاسی قدرت خود را به‌شدت محکوم و با آن برخورد سخت می‌کنند ولی توهین به بزرگ‌ترین، آخرین و کامل‌ترین دین الهی را

آزادی بیان می‌دانند!

مقدس‌ترین مقاومت علیه ظلم و نسل‌کشی را با شدیدترین فیلترینگ، محدود می‌کنند. به‌عنوان نمونه حتی تحمل عکس سردار رشید اسلام و فرمانده جبهه مقاومت علیه ظلم و ستم سازمان‌یافته را در شبکه‌های اجتماعی ندارند و به‌محض ارسال عکس یا سایر محتواهای مرتبط، کاربران با شدیدترین محدودیت‌ها مواجه می‌شوند. این مسئله در زمان شهادت سید حسن نصرالله دبیر کل فقید حزب‌الله لبنان و سایر فرماندهان محور مقاومت نیز مشاهده می‌شود.

دلایل ادامه‌دار این تضاد

تعریف مبهم از آزادی بیان: تعبیر و تفسیر آزادی بیان همواره موضوع بحث و اختلاف بوده است. تغییر اولویت‌های سیاسی: اولویت‌های سیاسی دولت‌ها در دوره‌های مختلف می‌تواند بر نحوه برخورد با جنبش‌ها تأثیرگذار باشد.

ابزارهای جدید سرکوب: با پیشرفت فناوری، دولت‌ها از ابزارهای جدیدی برای نظارت و سرکوب استفاده می‌کنند. تضاد بین آزادی بیان و سرکوب جنبش‌ها در آمریکا چالشی دیرینه است که ادامه دارد. حفظ تعادل بین آزادی بیان و امنیت عمومی نیازمند گفت‌وگوی مستمر و تلاش برای یافتن راه‌حل‌هاست. با این حال، سابقه تاریخی نشان می‌دهد که منافع سیاسی و اقتصادی لابی‌های قدرتمند، خط‌قرمز احترام به آزادی در آمریکا هستند.

اگرچه آزادی بیان در آمریکا و بسیاری از کشورهای دیگر به‌عنوان یک ارزش بنیادی شناخته می‌شود، اما در عمل محدودیت‌های زیادی برای آن وجود دارد و در صورت تعارض با منافع، به‌شدت مورد حمله قرار می‌گیرد.

ج) تطبیق قوانین رسانه و مطبوعات در ایران و آمریکا: فرصتی برای مجامع علمی و دانشجویی ارتباطات

تطبیق قوانین رسانه و مطبوعات در دو کشور متفاوت مانند ایران و آمریکا، می‌تواند فرصت‌های ارزشمندی را برای مجامع علمی و دانشجویی رشته ارتباطات فراهم آورد. این تطبیق، نه‌تنها به درک عمیق‌تر از سیستم‌های رسانه‌ای و چالش‌های موجود در هر دو کشور کمک می‌کند، بلکه زمینه را برای پژوهش‌های بین‌المللی، تبادل دانش و ایده‌های نوین در حوزه ارتباطات فراهم می‌آورد.

۱-۱ برخی از مهم‌ترین کمک‌های تطبیق به مجامع علمی رشته ارتباطات

گسترش دامنه تحقیقات: مقایسه قوانین و مقررات دو کشور به دانشجویان و پژوهشگران این امکان را می‌دهد که به ابعاد مختلف آزادی بیان، نظارت بر رسانه‌ها و چالش‌های

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در [...] |

اخلاقی پردازند و منجر به تولید آثار علمی باکیفیت‌تر شود.

توسعه مدل‌های نظری: تطبیق قوانین دو کشور به توسعه مدل‌های نظری جدید در حوزه ارتباطات کمک کرده و درک بهتری از فرایندهای ارتباطی و عوامل مؤثر بر آن به دست می‌دهد. ارتقای سطح آموزش: مطالعه قوانین رسانه‌ای دو کشور به اساتید و دانشجویان کمک می‌کند تا دید جامعی از سیستم‌های رسانه‌ای مختلف ارائه دهند و به ارتقای سطح آموزش در رشته ارتباطات کمک کند.

تقویت همکاری‌های بین‌المللی: تطبیق قوانین رسانه‌ای می‌تواند زمینه‌ساز همکاری‌های بین‌المللی بین دانشجویان و پژوهشگران دو کشور باشد و برگزاری کنفرانس‌ها و کارگاه‌های مشترک به تبادل دانش و تجربیات کمک کند. افزایش آگاهی عمومی: مطالعه مقایسه‌ای قوانین رسانه‌ای به افزایش آگاهی عمومی در مورد حقوق و مسئولیت‌های رسانه‌ها و مخاطبان کمک کرده و به تقویت جامعه مدنی و مشارکت فعالانه شهروندان در فضای رسانه‌ای می‌انجامد.

۱-۲ چالش‌ها و فرصت‌ها

تطبیق قوانین رسانه‌ای دو کشور با چالش‌هایی نیز همراه است. تفاوت‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دو کشور، مقایسه این قوانین را پیچیده می‌کند. با این حال، این چالش‌ها می‌توانند فرصت‌هایی برای پژوهش‌های نوآورانه و بین‌المللی ایجاد کنند.

۱-۳ پیشنهادهایی برای مطالعات آینده

- مقایسه آزادی بیان و محدودیت‌های آن در ایران و آمریکا
- نقش دولت در نظارت بر رسانه‌ها در دو کشور
- حقوق مخاطبان و شکایات رسانه‌ای
- مالکیت رسانه‌ها و تنوع رسانه‌ای
- اخلاق در رسانه‌ها و مسئولیت اجتماعی رسانه‌ها
- تأثیر فناوری‌های جدید بر قوانین رسانه‌ای
- مقایسه قوانین مربوط به رسانه‌های اجتماعی در دو کشور

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

منابع و مأخذ

- انصاری، باقر (۱۳۹۶). مجموعه قوانین و مقررات رسانه‌ها. تهران: موسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی.
- انصاری، باقر (۱۳۹۰). حقوق رسانه. تهران: سمت، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.
- اسدی، خاطره، مسعودی، امید علی (۱۴۰۳). مطالعه تطبیقی حقوق رسانه در پرتو قوانین ایران و کشورهای اسکاندیناوی. *مطالعات فضای مجازی و رسانه‌های اجتماعی*. پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
<https://doi.org/10.22083/cssms.2024.471809.1002>.
- بلماس، جنل آیرین. اووربک، وین (۱۳۹۵). اصول اساسی حقوق رسانه‌ها (در نظام حقوقی ایالات متحده آمریکا). غفاری، هدی. باباخانی، فرزاد. (۱۳۹۵). تهران: مجد.
- حسینی، سید بشیر (۱۳۹۲). حقوق مخاطب در برابر رسانه‌های جمعی ایران، انگلیس و آمریکا. تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- سامانه ملی قوانین و مقررات (۱۳۷۲). قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیرمجاز می‌نمایند. بازبایی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://qavanin.ir/Law/TreeText?/IDS.14309299484592447137=>
- سعیدی، رحمان (۱۳۹۱). حقوق بین‌الملل تطبیقی ارتباطات. تهران: انتشارات علم.
- سعیدی، رحمان (۱۳۹۷). حقوق بین‌الملل ارتباطات سایبر. تهران: خجسته.
- ستوده‌گندشمین، مجتبی و عباتی، ناصر (۱۳۹۹). مطالعه تطبیقی ضوابط قانونی کنترل ارتباطات الکترونیک در کشف جرائم (برخی کشورهای اروپایی، آمریکا و ایران). *مطالعات بین‌المللی پلیس*، ۱۱ (۴۲)، ۹-۲۷.
 SID. <https://sid.ir/paper/399763/fa>.
- سرشار، محمد (۱۳۹۱). حقوق مطبوعات در جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا: بررسی تطبیقی آزادی‌ها، امتیازات، محدودیت‌ها، جرائم، کیفرها و نظام دادرسی. تهران: دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها (مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها).
- سامانه جامع نظارت شورای نگهبان (۱۳۸۸). اساسنامه سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی. بازبایی شده در تاریخ ۲۵ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<http://nazarat.shora-rc.ir/Forms/firmShenasname.aspx?id=vuAo20cxKIs&=TN=kn5H3rBquSQh8FB-zMShIM2K8UnkIcL1e>.
- شورای نگهبان (۱۴۰۳). قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به همراه نظرات تفسیری شورای نگهبان. بازبایی شده در تاریخ ۶ آبان ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://www.shora-gc.ir/fa/news/4707>
- ریاست جمهوری ایران (۱۳۹۵). متن منشور حقوق شهروندی. بازبایی شده در تاریخ ۶ آبان ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://president.ir/fa/9685>
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۴). قانون مطبوعات. بازبایی شده در تاریخ ۲۴ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/91180>

دو روایت از یک حق: آزادی مطبوعات در [...]

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۵۹). قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران. بازیابی شده در تاریخ ۲۴ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/90104>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۸). قانون جرائم رایانه‌ای. بازیابی شده در تاریخ ۲۴ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/135717>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۵). آیین‌نامه ساماندهی فعالیت پایگاه‌های اطلاع‌رسانی (سایت‌های اینترنتی ایرانی). بازیابی شده در تاریخ ۲۵ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
https://rc.majlis.ir/fa/law/print_version/127276.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۰). مقررات و ضوابط شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/100746>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۱). اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی کشور. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/820227>

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاونت امور مطبوعاتی (۱۴۰۳). قانون ممنوعیت بکارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<http://www.ad.gov.ir/satellitePolicies>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۳). قانون ممنوعیت بکارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/116027>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۱). نظارت بر نمایش فیلم، اسلاید، ویدیو و صدور پروانه نمایش آنها. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/106928>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۸). آیین‌نامه بررسی فیلمنامه و صدور پروانه فیلمسازی. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/112323>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۰). آیین‌نامه «شورای عالی سینما». بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/796767>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۴). سیاست‌های توزیع و نمایش فیلم‌های سینمایی و مواد سمعی و بصری خارجی. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/101238>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۸). قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/780303>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۸). آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۱۸) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/935407>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۸). آیین‌نامه اجرایی ماده (۸) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/937940>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۵۸). آیین‌نامه تاسیس و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/99508>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۴۸). قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/96427>

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۵۲). قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/97002>

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاونت امور رسانه و تبلیغات (۱۳۹۳). آیین‌نامه اجرایی قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:

<https://press.farhang.gov.ir/fa/kb/89>

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (۱۳۸۹). آئین‌نامه ساماندهی و توسعه رسانه‌ها و فعالیتهای فرهنگی دیجیتال. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:

<https://shs.farhang.gov.ir/fa/laws/aainnameha/samandehi>

هاشیمان، منیژه (۱۳۹۶). مجموعه قوانین و مقررات رسانه. تهران: موسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی.

همشهری آنلاین (۱۴۰۳). از جان سیاهان تا جان فلسطینی‌ها: نگاهی به ۶۵ سال جنبش دانشجویی آمریکا. بازیابی شده در تاریخ ۲۶ مهر ۱۴۰۳ از آدرس اینترنتی:

<https://www.hamshahronline.ir/news/847877>

A. Donskikh. (2023). Media law literacy as a new competence in the digital environment. <https://www.doi.org/10.47475/2070-0695-2023-48-2-6-12>.

Ansari, B. (2017). A Collection of Media Laws and Regulations. Tehran: Institute for Legal Studies and Research. [in persian]

Ansari, B. (2011). Media Law. Tehran: SAMT, Research Institute for Humanities Development. [in persian]

Asadi, Kh., & Masoudi, O. A. (2024). A Comparative Study of Media Law in the Light of Iranian and Scandinavian Laws. *Cyber Space and Social Media Studies*, 4 (1), 1002. <https://doi.org/10.22083/cssms.2024.471809.1002>. [in persian]

Baraa, T., Sharif. (2022). Staying abreast of the law. <https://www.doi.org/10.4324/9781003140399-5>.

Bar-Tal, Daniel. (2017). Self-Censorship: The Conceptual Framework. In book: *Self-Censorship in Contexts of Conflict* (pp.1-18). http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-63378-7_1.

Congress of the United States of America. (2024). First Amendment Fundamental Freedoms. Retrieved at 17 October 2024 in: <https://constitution.congress.gov/browse/amendment-1>.

Belmas, J. I., & Overbeck, W. (2016). *Fundamental Principles of Media Law (in the US Legal System)*. Translated by Ghaffari, H., & Babakhani, F. Tehran: Majd. [in persian]

Christopher, S., Reed. (2022). *Digital Media Law*. <https://www.doi.org/10.4324/9781003197966>.

- Don, R., Pember. (1977). *Mass Media Law*. McGraw-Hill Education.
- Erin, C., Carroll. (2020). *News as Surveillance*. Social Science Research Network. <https://www.doi.org/10.2139/SSRN.3516731>.
- Federal Communications Commission. (2024). Retrieved at 17 October 2024 in: <https://www.fcc.gov>.
- Freedom of Information Act. (2024). Retrieved at 17 October 2024 in: <https://www.foia.gov>.
- Free Speech, But2023). <https://www.doi.org/10.1017/9781009198882.002>.
- Federal Communications Commission. (2024). *Children's Internet Protection Act (CIPA)*. Retrieved at 17 October 2024 in: <https://www.fcc.gov/consumers/guides/childrens-internet-protection-act>.
- Göran, Bolin. Anne, Jerslev. (2018). *Surveillance through media, by media, in media*. Northern Lights, https://www.doi.org/10.1386/NL.16.1.3_2.
- Guardian Council. (2009). *Statutes of the Regulatory Authority of Radio and Communications*. Retrieved October 25, 2023, from <http://nazarat.shora-rc.ir/Forms/frmShenasname.aspx?id=vuAo20cxKIs=&T-N=kn5H3rBquSQh8FBzMSHlM2K8UnkLcL1e>. [in persian]
- Hashimian, M. (1396/2017-2018). *A Collection of Media Laws and Regulations*. Tehran: Institute for Legal Studies and Research. [in persian]
- Hamshahri Online. (1403/2023-2024). *From Black Lives Matter to Palestinian Lives; A Look at 65 Years of the American Student Movement*. Retrieved on October 26, 2023, from <https://www.hamshahronline.ir/news/847877>. [in persian]
- Hosseini, S. B. (2013). *The Rights of the Audience Against Mass Media in Iran, England, and the United States*. Tehran: Imam Sadegh University. [in persian]
- Irman, Syahriar., Jamil, Bazarah., Khairunnisah, Khairunnisah., Dina, Paramitha, Hefni, P. (2024). *New Media and Their Implications for the Press Law*. RGSA: Revista de Gestão Social e Ambiental, <https://www.doi.org/10.24857/rgsa.v18n6-112>.
- Johanna, Möller., Jakub, Nowak. (2019). *Surveillance and privacy as emerging issues in communication and media studies. An introduction*. <https://www.doi.org/10.17951/MS.2018.2.7-15>.
- Lenore, E., Walker., David, L., Shapiro., Stephanie, Akl. (2020). *Models of Legal Systems: Spotlight on the United States*. https://www.doi.org/10.1007/978-3-030-44470-9_2.
- Michael, Da, Silva. (2023). *Federalism as an institutional doctrine*. *Journal of Social Philosophy*, <https://www.doi.org/10.1111/josp.12540>.
- Ministry of Culture and Islamic Guidance, Deputy for Press Affairs. (1403/2023-2024). *Law Prohibiting the Use of Satellite Receivers*. Retrieved on October 26, 2023, from <http://www.ad.gov.ir/satellitePolicies>. [in persian]
- Ministry of Culture and Islamic Guidance, Deputy for Media and Advertising Affairs. (1393/2014-2015). *Implementing Regulations of the Law on the Publication and Free Access to Information*. Retrieved on October 26, 2023, from <https://press.farhang.gov.ir/fa/kb/89>. [in persian]
- Ministry of Culture and Islamic Guidance. (1389/2010-2011). *Regulations for Organizing and Develop-*

- ing Media and Digital Cultural Activities. Retrieved on October 26, 2023, from <https://shs.farhang.gov.ir/fa/laws/aainnameha/samandehi>. [in persian]
- National Law and Regulations System. (1993). Law on the Punishment of Persons Engaged in Unauthorized Audiovisual Activities. Retrieved October 26, 2023, from <https://qavanin.ir/Law/TreeText/?IDS=14309299484592447137>. [in persian]
- Office of the United States Attorney General. (1986). Electronic Communications Privacy Act of 1986 (ECPA). Retrieved at 17 October 2024 in: <https://bja.ojp.gov/program/it/privacy-civil-liberties/authorities/statutes/1285>.
- Presidency of Iran. (1395/2016-2017). Charter of Citizens' Rights. Retrieved on November 6, 2023, from <https://president.ir/fa/9685>. [in persian]
- Robert, John. (1994). Colombo's all-time great Canadian quotations. Toronto, Canada: Stoddart.
- Rodney, Jones. (2017). Surveillant media: Technology, language, and control. <https://www.doi.org/10.4324/9781315673134-19>.
- R.T., Kennedy., S.L., Latimer., T.L., Sanchez. (2016). Court Systems: United States of America – Law and Courts. <https://www.doi.org/10.1016/B978-0-12-800034-2.00098-7>.
- Reeta, Sony., Shruti, Chopra. (2024). Regulating Digital Era: A Comparative Analysis of Policy Perspectives on Media Entertainment. Legal issues in the digital age, <https://www.doi.org/10.17323/2713-2749.2024.2.97.112>.
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1364/1985-1986). Press Law. Retrieved on October 24, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/91180>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1359/1980-1981). Law on the Administration of the Islamic Republic of Iran Broadcasting. Retrieved on October 24, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/90104>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1388/2009-2010). Cybercrime Law. Retrieved on October 24, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/135717>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1385/2006-2007). Regulations for Organizing the Activities of Iranian Internet Information Sites (Websites). Retrieved on October 25, 2023, from https://rc.majlis.ir/fa/law/print_version/127276. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1380/2001-2002). Regulations and Rules of Computer Information Networks. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/100746>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1391/2012-2013). Statute of the National Cyberspace Center of Iran. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/820227>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1403/2023-2024). Law Prohibiting the Use of Satellite Receivers. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/116027>. [in persian]

- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1361/1982-1983). Supervision over the Screening of Films, Slides, Videos, and Issuance of Screening Permits. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/106928>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1368/1989-1990). Regulations for Reviewing Screenplays and Issuing Filmmaking Permits. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/112323>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1390/2011-2012). Regulations of the “Supreme Cinema Council”. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/796767>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1384/2005-2006). Policies for Distribution and Screening of Cinematic Films and Foreign Audiovisual Materials. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/101238>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1388/2009-2010). Law on the Publication and Free Access to Information. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/780303>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1388/2009-2010). Implementing Regulations of Clause (1) of Article (18) of the Law on the Publication and Free Access to Information. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/935407>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1388/2009-2010). Implementing Regulations of Article (8) of the Law on the Publication and Free Access to Information. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/937940>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1358/1979-1980). Regulations for the Establishment and Supervision of the Operation and Activities of Advertising Agencies. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/99508>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1348/1969-1970). Law for the Protection of Authors, Composers, and Artists. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/96427>. [in persian]
- Research Center of the Islamic Consultative Assembly. (1352/1973-1974). Law on the Translation and Reproduction of Books, Publications, and Audiovisual Works. Retrieved on October 26, 2023, from <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/97002>. [in persian]
- Saedi, R. (2012). Comparative International Communication Law. Tehran: Elm Publications. [in persian]
- Saeed, R. (2018). International Cyber Communication Law. Tehran: Khajeste. [in persian]
- Sar shar, M. (2012). Press Law in the Islamic Republic of Iran and the United States: A Comparative Study of Freedoms, Privileges, Limitations, Crimes, Punishments, and the Judicial System. Tehran: Office of Media Studies and Planning (Center for Media Studies and Research). [in persian]
- Setoudeh Gandshamin, M., & Etebatian, N. (2020). A Comparative Study of Legal Regulations for Controlling Electronic Communications in Crime Detection (Some European Countries, America, and

- Iran). *International Police Studies*, 11 (42), 9-27. SID. <https://sid.ir/paper/399763/fa>. [in persian]
- Sumit, Sharma., Reena, Rani, Jat, -. (2023). Legal Challenges in Digital Media. *International Journal For Multidisciplinary Research*, <https://www.doi.org/10.36948/ijfmr.2023.v05i04.4587>.
- Turow, Joseph. (2011). *Media Today: An Introduction to Mass Communication*. UK. Routledge.
- The Legacy of Freedom of Speech. (2023). <https://www.doi.org/10.1017/9781009090766.002>.
- The National Constitution Center. 92024). *The United States Constitution*. Retrieved at 17 October 2024 in: <https://constitutioncenter.org/the-constitution/full-text>.
- Unesco. (2024). *Media Diversity*. Retrieved at 15 October 2024 in: <https://www.unesco.org/en/media-pluralism-diversity/media-diversity>.
- U.S. Copyright Office. (2022). *Copyright Law of the United States*. Retrieved at 17 October 2024 in: <https://www.copyright.gov/title17>.
- Vita, Peacock., Mikkell, Keni, Bruun., Claire, Elisabeth, Dungey., Matan, Shapiro. (2023). *Surveillance*. <https://www.doi.org/10.29164/23surveillance>.
- Victor, Pickard. (2014). *America's Battle for Media Democracy: The Postwar Settlement for American Media*. <https://www.doi.org/10.1017/CBO9781139814799.008>.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی